

KVVY

SISÄLTÖ

1.	YHTEENVETO	1
2.	YLEISTÄ HANKKEESTA	3
2.1	Hankkeen tavoitteet ja rahoitus	3
2.2	Hankkeen hallinnointi	3
2.3	Hankkeen työntekijät	4
2.4	Yhteistyötahot	4
3.	TIEDOTUS JA MARKKINOINTI	4
4.	YLEISNEUVONTA	5
4.1	Puhelin- ja nettineuvonta	5
4.2	Yleisötilaisuudet ja neuvontapisteet tapahtumissa	5
5.	KIINTEISTÖKOHTAINEN NEUVONTA	6
5.1	Toteutustapa	6
5.2	Kiinteistöjen omistajat ja perustietoa kiinteistöistä	8
5.3	Kiinteistöjen vedenhankinta ja jätevesijärjestelmät	11
5.4	Jätevesijärjestelmien uusimistarve ja remontointisuositukset	15
5.4.1.	Yhteenvedo neuvojien kaikista arvioista ja suosituksista	15
5.4.2.	Käyttötavan mukainen tarkastelu neuvojien arvioista ja suosituksista	17
5.4.2.1	Kaikkien jätevesien yhteiskäsittelyjärjestelmät	17
5.4.2.2	Pelkkien mustien jätevesien käsittelyjärjestelmät	18
5.4.2.3	Pelkkien harmaiden jätevesien käsittelyjärjestelmät	19
6.	KOKEMUKSET KIINTEISTÖKÄYNNEILTÄ	19
7.	PALAUTE NEUVONTAKÄYNNEISTÄ	20
7.1	Neuvonta-alueen kunnat	20
7.2	Neuvonta-alueen jätevesisuunnittelijat	21
7.3	Vuonna 2013 neuvotut kiinteistöt	21
8.	ARVIO HANKKEEN ONNISTUMISESTA	23

LIITTEET:

Liite 1. Yhteenvedo hankkeen tiedotustoimista ja esimerkkejä hankkeeseen liittyvistä lehtijutuista

Liite 2. Jätevesi-illan ohjelma

Liite 3. Kiinteistölle lähetettävä kirje

Liite 4. Kiinteistöllä täytettävä kysymyslomake

Liite 5. Kiinteistölle jätettävä arvio neuvontakäynnistä

Liite 6. Asukaskyselyn kysymykset

1. YHTEENVETO

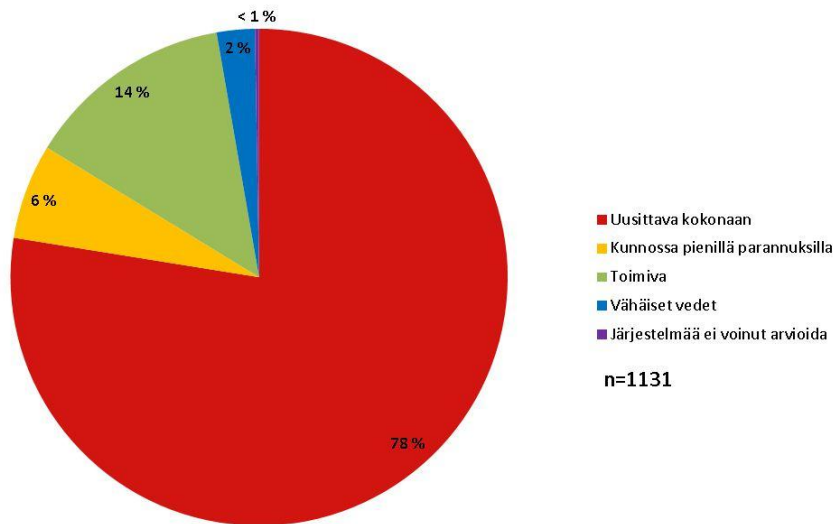
Hämeen haja-apu 2 oli Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen toteuttama kiinteistökohtaisen jätevesineuvonnan hanke. Hanketta rahoitti Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ympäristöministeriön haja-asutuksen jätevesineuvontamäärärahoista. Avustusta myönnettiin 121 000 euroa ajalle 1.3.2014 – 31.8.2015.

Hankkeen jätevesineuvojina toimivat Katja Varantola ja Laura Huhtala, vastaavana jätevesineuvojana Kirsikka Pynnönen ja hankevastaavana Satu Heino (osa-aikainen). Hankkeen tavoitteena oli tehdä 1000 kiinteistökohtaista neuvontakäyntiä. Käyntejä toteutui yhteensä 1205 kappaletta. Käydyistä kiinteistöistä 1131 oli vakituisesti asuttuja, 29 kesäasuntoja, 38 ympärivuotisessa käytössä olevia loma-asuntoja ja 7 muita kohteita. Lisäksi vakituisesti asuttujen kiinteistöjen neuvonnan yhteydessä neuvottiin usein samalla myös muut pihapiirin kohteet, muun muassa pihasaunat ja maitohuoneet. Osa maitotiloista ja sikaloista oli ympäristöluvallisia ja jätevesien käsittely oli määritelty luvassa. Koska muiden kuin vakituksessa asuinkäytössä olevien kiinteistöjen määrät olivat hyvin pieniä, on tässä raportissa tarkasteltu pääasiassa vakituksia asuntoja.

Hanke suunnattiin hankepäättöksen mukaisesti Forssan seudulle (Forssan kaupunki sekä Humppilän, Jokioisten, Tammelan ja Ypäjän kunnat) sekä Lopen kuntaan. Hanke toteutti alueella kiinteistökohtaista neuvontaa sekä yleisneuvontaa erilaisissa tilaisuuksissa ja tapahtumissa. Kiinteistökohtaista neuvontaa tehtiin kaikissa hankealueen kunnissa. Puhelimessa neuvontaa sai reilu parisataa kiinteistönomistajaa. Hankkeen puitteissa pidettiin neuvontapisteitä muun muassa Lopen ja Tammelan kesätoreilla. Valtakunnallisella jätevesiviikolla 12. – 18.5.2014 pidettiin kylmää neuvontapistettä Tammelan kunnantalolla. Lisäksi jätevesistä luennoitiin Lopen kunnantalolla kesäkuussa. Neuvontakauden lopuksi hanke järjesti viisi jätevesi-iltaa Forssan seudulla ja Lopella.

Osoitetiedot kiinteistökohtaista neuvontaa varten saatiin kunnista. Tämän jälkeen neuvojat reitittivät ja aikatauluttivat käynnit sekä postittivat kiinteistöille kirjeen tulevasta neuvontakäynnistä ja -ajasta. Ennen käyntien aloitusta pidettiin jokaisen kunnan kanssa neuvonnan aloituspalaveri. Kullakin neuvontakäynnillä neuvoja tutustui kiinteistön olemassa olevaan jätevesijärjestelmään, arvioi sen saneeraustarpeen ja antoi ohjeita, miten edetä saneerauksen kanssa. Jos kiinteistön järjestelmä täytti nykyinsäädännön vaatimukset, neuvoja opasti, miten järjestelmää tulisi ylläpitää ja huoltaa. Neuvontakäynnistä jätettiin jokaiselle kiinteistölle kirjallinen arvio.

Kaikista neuvotuista vakituisesti asutuista kiinteistöistä (1131 kappaletta) jätevesijärjestelmä vaati täydellistä uusimista 78 prosentilla (Kuva 1.1). 14 prosentilla jätevesijärjestelmä oli nykyisellään toimiva ja 6 prosenttia vaati pieniä parannuksia. Vähäisten vesien kiinteistöjä oli alle 1 prosentti kaikista arvioituista vakituisesti asutuista kiinteistöistä.

Kuva 1.1. Neuvojen arviot saneeraustarpeesta käytössä olevista vakituisten asuntojen jätevesijärjestelmistä.

85 prosentilla (957 kpl) vakituisesti asutuista kiinteistöistä kaikki jätevedet johdettiin samaan järjestelmään. Näistä järjestelmistä 82 prosenttia vaati täydellistä uudistamista, 14 prosentilla jätevesijärjestelmä oli nykyisellään toimiva ja 4 prosenttia vaati pieniä parannuksia. Erillisviemäröityjä kiinteistöjä oli yhteensä 172 kappaletta. Näistä 49 kiinteistöllä ei ollut vesivessaa. Erillisviemäröidyistä kiinteistöistä, joissa oli vesivessa, mustien jätevesien järjestelmä vaati täydellistä uusimista 28 prosentilla ja pieniä parannuksia 47 prosentilla kiinteistöistä. Nykyisellään toimivia oli 23 prosenttia pelkkien mustien jätevesien järjestelmistä. Harmaiden jätevesien osalta kokonaan uusittavia oli yli puolet arvioituista kohteista, 19 prosenttia järjestelmistä oli toimivia ja pienet kunnostustoimet olivat riittävä ratkaisu 12 prosentille.

Vakituisesti asutuista kiinteistöistä, joiden järjestelmä vaati parannustoimia, 11 prosenttia kuului ikävapautuksen piiriin. 13 prosenttia kiinteistönomistajista, joiden tulisi uusia jätevesijärjestelmänsä, ilmoitti hakevansa kunnasta lykkäystä. Perusteiksi asukkaat mainitsivat mm. hieman ikävapautukseen oikeuttavan rajan alle jäävän iän tai taloudelliset syyt. Lisäksi lykkäyksen hakijoissa oli kuolinpesien omistamia kiinteistöjä, joiden asukas oli iäkäs.

Vakituisten asuntojen mustat jätevedet käsiteltiin yleensä saostussäiliössä. Osalla oli saostussäiliöiden perässä jatkokäsittely, joka ei ollut nykymääräysten mukainen. Harmaat jätevedet johdettiin 82 prosentilla vakituisista asunnoista mustien jätevesien kanssa samaan järjestelmään. 37 prosenttia kiinteistöjen nykyisistä jätevesijärjestelmistä, joihin johdettiin mustia jätevesiä, oli rakennettu 1990-luvulla tai sen jälkeen. Saman ikäisiä järjestelmiä pelkkien harmaiden jätevesien järjestelmistä oli 54 prosenttia.

Asukkaille suositeltiin pääsääntöisesti maaperäkäsittelyjärjestelmien rakentamista. Laitepuhdistamoa suositeltaessa ehdotettiin yleensä toisena vaihtoehtona maaperäkäsittelyä. Umpisäiliötä suositeltiin 11 prosentissa tapauksista joko pelkkien mustien jätevesien tai kaikkien jätevesien järjestelmäksi. 8 prosenttia järjestelmäsuosituksista koski vesivessan vaihtamista kuivakäymäläksi, 8 prosenttia pesu-
vesisuodattimen valintaa ja 12 prosenttia maaperäkäsittelyä pesuvesille.

Asukkaat antoivat pääasiassa erittäin positiivista palautetta neuvojille. Erityisesti kiitosta sai neuvonnan maksuttomuus ja puolueettomuus. Neuvonta vahvisti monen asukkaan ajatuksia siitä, mikä olisi kiinteistölle sopivin järjestelmä. Monelle asukkaalla oli ollut epäselvää, miten saneerauksen kanssa tulisi lähteä liikkeelle ja siltä osin neuvonta selkeytti asiaa.

Neuvontakauden loputtua otettiin yhteyttä neuvottuihin kuntiin ja alueen jätevesijärjestelmien suunnittelijoihin neuvonnan vaikutusten arvioimiseksi. Neuvontatyöllä on ollut jonkin verran positiivista vaikutusta kuntalaisten aktiivisuuteen ja yhteydenottojen määriin. Kuntiin tulleiden yhteydenottojen määrät olivat kasvaneet pääasiassa hieman. Lupahakemusten määriin ei vielä ollut tullut merkittävää lisäystä missään kunnassa. Suunnittelijoille tulleiden yhteydenottojen määrät neuvotuista kunnista olivat kasvaneet yhdeksästä suunnittelijasta kuudella selkeästi aikaisempaan verrattuna. Suunnitelmatilauksia oli useimmille suunnittelijoille tullut neuvotuilta alueilta hieman aikaisempaa enemmän. Tosin suunnittelijoiden mukaan syksyllä 2014 käynnistynyt poliittinen keskustelu jätevesiasetuksen uusimisesta hidasti suunnitelmatilauksen määrän kasvua.

Tammikuussa 2015 toteutettiin neuvonnan vaikuttavuuden arviointi puhelinkyselynä vuonna 2013 Hämeenlinnan seudulla neuvottujen kiinteistöjen asukkaille. Kysely toteutettiin puhelinkyselynä, jossa haastateltiin 11 prosenttia (51 kpl) kaikista niistä kiinteistöistä, joiden jätevesijärjestelmän oli neuvontakäynnillä arvioitu tarvitsevan täydellistä saneerausta. Kyselyn tulosten perusteella suurin osa neuvottujen kiinteistöjen asukkaista ei ollut ryhtynyt saneeraamaan jätevesijärjestelmäänsä. Päällimmäisinä syinä kyselyyn osallistuneet mainitsivat saneerauksen kokemisen turhaksi ja kalliiksi sekä poliittisen epävarmuuden asian suhteen.

Hämeen haja-apu 2 -hanke toteutui suunnitellusti ja aikataulussa. 1000 neuvontakäynnin tavoite ylitettiin reilulla 200 käynnillä.

2. YLEISTÄ HANKKEESTA

2.1 Hankkeen tavoitteet ja rahoitus

Hämeen haja-apu 2 oli Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen toteuttama kiinteistökohtaisen jätevesineuvonnan hanke. Hanketta rahoitti Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ympäristöministeriön haja-asutuksen jätevesineuvontamäärärahoista. Avustusta myönnettiin 121 000 euroa ajalle 1.3.2014–31.8.2015. Hankkeen tavoitteena oli tehdä 1000 kiinteistökohtaista neuvontakäyntiä. Lisäksi tavoitteena oli toteuttaa yleisneuvontaa. Hankealue oli Forssan seutu (Forssan kaupunki sekä Humppilan, Jokioisten, Tammelan ja Ypäjän kunnat) sekä Lopen kunta.

2.2 Hankkeen hallinnointi

Hämeen haja-apu 2 -hanke on Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen suunnittelema ja hallinnoima. Hankkeelle perustettiin ohjausryhmä, johon kuuluvat:

- Jussi Leino, vesihuoltoasiantuntija, Hämeen ELY-keskus (Varalla vesihuoltoasiantuntija Timo Virola)
- Matti Norr, ympäristötarkastaja, Ypäjä/Loimaa (Varalla rakennustarkastaja Tuula Mikkola ja tekninen johtaja Jouko Kähkönen)

- Jukka Sandelin, tekninen johtaja, Humppila (Varalla rakennusmestari Juha Kopra)
- Juha Lemmetty, ympäristösihteeri, Jokioisten kunta (Varalla projektityöntekijä Emilia Naatula)
- Niina Salminen-Åberg, ympäristöpäällikkö, Forssan kaupunki
- Erja Klemelä, ympäristösihteeri, Tammelan kunta
- Juha Viinikka, ympäristöpäällikkö, Lopen kunta (Varalla tarkastusinsinööri Kari Laurila)
- Satu Heino, hankevastaava, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry
- Kirsikka Pynnönen, vastaava jätevesineuvoja, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry

2.3 Hankkeen työntekijät

Hankkeen hankevastaavana toimi Satu Heino (20 % työajasta). Hankevastaavan tehtävänä oli vastata hankkeen johtamisesta, hallinnoinnista ja kustannusseurannasta. Hankevastaava vastasi tiedotuksesta sekä jätevesineuvontasivuston www.kvvy.fi/jatevesi ylläpidosta. Hankevastaava myös koulutti neuvoja tehtäviinsä.

Hankkeen vastaavana jätevesineuvojana toimi Kirsikka Pynnönen. Vastaava jätevesineuvoja vastasi neuvonnan käytännön toteutuksesta, hankkeessa käytettävien materiaalien päivityksistä ja raportoinnista. Lisäksi tehtäviin kuului neuvojen kouluttaminen tehtäviinsä sekä maastotyöhön maastokauden alussa. Vastaava jätevesineuvoja teki myös neuvontakäyntejä (Lopen ja Ypäjän kunnissa) ja yleisneuvontaa.

Hankkeen jätevesineuvojina toimivat Katja Varantola (31.12.2014 asti) ja Laura Huhtala (10.9.2014 asti). Neuvojen tehtävänä oli aikatauluttaa ja reitittää oman neuvonta-alueensa neuvontakäynnit, vastata neuvontakäyntien tekemisestä ja neuvontakäynneillä kerättyjen tietojen syöttämisestä Excel-tilukseen. Lisäksi neuvot tekivät yleisneuvontaa erilaisissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa. Varantolan toimialuetta olivat Forssan kaupunki sekä Humppilan ja Tammelan kunnat. Huhtalan toimialuetta olivat Jokioisten kunta ja osa Tammelan kuntaa.

2.4 Yhteistyötahot

Kiinteistökohtaista neuvontatyötä tehtiin kaikissa hankealueen kunnissa (Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela, Ypäjä ja Loppi). Yhteistyö kuntien kanssa oli tiivistä varsinkin neuvontatyön käynnistysvaiheessa sekä jätevesi-iltojen järjestelyjen yhteydessä. Hanke teki yhteistyötä myös neuvottavien kylien paikallisten toimijoiden kuten järviensuojeluyhdistysten kanssa. Yhdistykset auttoivat yleisötapahtumien ja toritapahtumien järjestämisessä sekä hankkeen tiedottamisessa erityisesti mökkiläisten ja vapaa-ajan asukkaiden suuntaan.

3. TIEDOTUS JA MARKKINOINTI

Hanke julkaisi 9 lehdistötiedotetta, jotka koskivat ELY:n myöntämää rahoitusta, valtakunnallista jätevesiviikkoa, neuvontatyön aloittamista, yleisötapahtumia ja jätevesi-iltoja eri alueilla, väliraportin julkaisemista sekä jätevesijärjestelmien suunnittelun tärkeyttä. Lisäksi hanke julkaisi syksyllä tiedot-

teen vastineeksi uuden ympäristöministerin lausuntoihin haja-asutusalueiden jätevesiasetuksen kohtuuttomuudesta. Tiedotteessa oli kuulumisia ja neuvojien kokemuksia kentältä, missä yleinen mieliala ei ole ollut yhtä negatiivista kuin mitä poliitikkojen puheista saattoi ymmärtää. Hanke julkaisi myös juttuvinkin kesämökkien jätevesien käsittelystä. Tiedotteiden ja juttuvinkkien pohjalta julkaistiin kymmenkunta lehtijuttua. Useasta paikallislehdestä oli toimittaja mukana seuraamassa neuvontakäyntejä. Yhteenveto hankkeen tiedotustoimista ja esimerkkejä lehtijutuista löytyy liitteestä 1. Hanke mainosti neuvontatyötä ja tilaisuuksia myös kuntien verkkosivuilla sekä paikallisten yhdistysten, erityisesti järviensuojeluyhdistysten, nettisivuilla. Syksyllä 2014 järjestettyjä jätevesi-iltoja mainostettiin alueen lehdissä neljällä lehti-ilmoituksella. Tilaisuuksista, tapahtumista ja kiinteistöikäyntien aikataulusta hanke tiedotti myös neuvontasivustolla, joka löytyy osoitteesta <http://www.kvvy.fi/jatevesi>.

4. YLEISNEUVONTA

4.1 Puhelin- ja nettineuvonta

Lehtijuttujen ja muun tiedottamisen myötä hankkeen työntekijöille tuli yhteensä 35 neuvontapuhelua ja -sähköpostia. Lisäksi kuntien osoittamien neuvonta-alueiden ulkopuolelta tuli runsaasti neuvontakäyntipyyntöjä puhelimitse ja sähköpostilla. Yksittäiset neuvontakäynnit hoidettiin, mikäli ne sijaitsivat kohtuullisen ajomatkan päässä. Kaukana sijaitsevat kohteet neuvottiin puhelimesta ja ohjattiin ottamaan suoraan yhteyttä jätevesijärjestelmän suunnittelijaan. Lisäksi neuvojat kävivät läpi käyntien perumispuheluiden yhteydessä 175 kiinteistön tilanteen ja neuvoivat siinä yhteydessä kuinka saneerausprosessissa tulee edetä tai kuinka jo toimivaa järjestelmää tulisi hoitaa. Puhelinkyselynä suoritettun neuvonnan vaikutusten arvioinnin yhteydessä neuvottiin lisäksi 20 kiinteistöä.

4.2 Yleisötilaisuudet ja neuvontapisteet tapahtumissa

Hankkeen puitteissa pidettiin yleisötilaisuus Lopen kunnantalolla 7.6.2014 Kesäasukaspäivien yhteydessä. Tilaisuus tavoitti 7 henkilöä ja tuotti 2 käyntivarausta. Tammelan kunnantalolla oli jätevesiviihkö 12.–18.5.2014 kylmä neuvontapiste, jossa jaettiin erilaisia esitteitä. Lisäksi hankkeen puitteissa pidettiin neuvontapistettä neljässä tapahtumassa:

- 7.6. Neuvontapiste Lopen torilla Kesäasukaspäivien yhteydessä; kävijöitä neuvontapisteellä 28 kpl
- 28.6. Neuvontapiste Tammelassa Letkun Elämysmessuilla, kävijöitä neuvontapisteellä 20 kpl
- 4.7. Neuvontapiste Tammelan kunnantalolla Kesäasukaspäivien yhteydessä; kävijöitä neuvontapisteellä 29 kpl
- 5.7. Neuvontapiste Lopen torilla Perunankukkapäivien yhteydessä; kävijöitä neuvontapisteellä 38 kpl

Neuvontakauden lopussa järjestettiin viisi jätevesi-iltaa:

- 5.11. Forssa, Koijärvitalo; osallistujia 56 kpl
- 11.11. Tammela, kunnantalo; osallistujia 77 kpl

- 12.11. Ypäjä, Ypäjän hevosopiston auditorio; osallistujia 39 kpl
- 20.11. Jokioinen, kunnantalo; osallistujia 78 kpl
- 26.11. Loppi, kunnantalo; osallistujia 82 kpl

Kussakin jätevesi-illassa puheenvuoron pitivät KVVY:n edustaja, kunnan rakennus- tai ympäristövalvonnan viranomainen sekä jätevesijärjestelmien suunnittelija. Jätevesi-iltojen ohjelma löytyy liitteestä 2. Virallisen osuuden loputtua kuntalaiset pääsivät keskustelemaan suunnittelijoiden kanssa tilaan pystytetyillä ständeillä. Suunnittelijoita osallistui kuhunkin tilaisuuteen 3-6 yrityksestä. Osa suunnittelijoista sai suunnitelmatilauksia asukkailta jo paikan päällä, parhaimmillaan kymmenkunta kappaletta yhteensä kaikista tilaisuuksista, sekä suuren määrän yhteystietoja myöhempää kontaktointia varten. Tilaisuuksia markkinoitiin tiedotteilla kuntien nettisivuilla ja alueen ilmoitustauluilla, sähköposteilla järviensuojelu- ja kyläyhdistyksille, sekä lehti-ilmoituksilla Forssan Lehdessä, Seutu-Sanomissa, Ypäjä-läisessä sekä Lopen Lehdessä. Osallistujia viidessä tilaisuudessa oli yhteensä 332 kpl.

Kuva 4.1, Jätevesineuvoja Kirsikka Pynnönen pitämässä avauspuheenvuoroa Jokioisten kunnantalolla jätevesi-illassa 20.11.2014

5. KIINTEISTÖKOHTAINEN NEUVONTA

5.1 Toteutustapa

Neuvontahanke aloitettiin neuvottelemalla kuntien kanssa. Kunnilta pyydettiin osoitetiedot niille viemäriverkoston ulkopuolisille kiinteistöille, joille kunta halusi kohdistaa neuvontakäyntejä. Neuvonta kohdistettiin ensisijaisesti vakituisesti asutuille kiinteistöille. Ennen neuvontatyön aloittamista pidettiin palaveri kunnan ympäristö- ja rakennusvalvonnan viranomaisten kanssa. Palaverissa käytiin läpi neuvontatyön kulku ja työssä käytettävät dokumentit, neuvontatyön aikataulutus sekä hankealueen raja- ja erityispiirteet. Lisäksi sovittiin neuvontatyön tiedotuskäytännöistä ja vastuista. Kunnan edustajien kanssa käytiin myös läpi kunnan lupakäytännöt ja jätevesijärjestelmiin liittyviä tulkin- takysymyksiä.

Varsinainen neuvontakäyntien valmistelu alkoi osoitetiedoston muokkaamisella sekä neuvontakäyntien reitittämisellä ja aikatauluttamisella. Tämän jälkeen asukkaille lähetettiin tiedotekirje neuvontakäynnistä (liite 3). Uuden neuvonta-alueen alkaessa käynnistettiin myös muu tiedotus kuntapalaverissa sovitun tiedotussuunnitelman mukaisesti. Aloitettavasta neuvontatyöstä ilmoitettiin muun muassa paikallislehdissä ja kuntien verkkosivuilla.

Neuvontakäynnin aluksi neuvoja tutustui kiinteistön jätevesijärjestelmään. Vesihuolto- ja muut kiinteistön tiedot kirjattiin kysymyslomakkeeseen (liite 4). Kiinteistökäynnillä tehtyjen havaintojen ja asukkaan kertoman perusteella arvioitiin nykyisen jätevesijärjestelmän riittävyyttä verrattuna asetuksen puhdistusvaatimuksiin. Tämän jälkeen annettiin ohjeita, miten jätevesijärjestelmän kanssa tulisi jatkossa toimia ja vastattiin asukkaan kysymyksiin. Neuvontakäynnistä jätettiin kiinteistölle kirjallinen arvio (liite 5). Lisäksi jätettiin tarpeen mukaan Suomen vesiensuojeluyhdistysten liiton Jätevesiopas, ympäristöhallinnon esitteitä, Käymäläseura Huussin kuivakäymäläesitteitä, jätevesijärjestelmän käyttöpäiväkirja, yleiset jätevesijärjestelmän käyttö- ja huolto-ohjeet, sakokaivolietteen kalkkistabilointiohje, aktiivilietteen laskeutuvuuskokeen ohje, saneeraajan muistilista ja jätevesisuunnittelijoiden yhteystietoja. Neuvontakäynneillä ei jaettu kaupallista materiaalia.

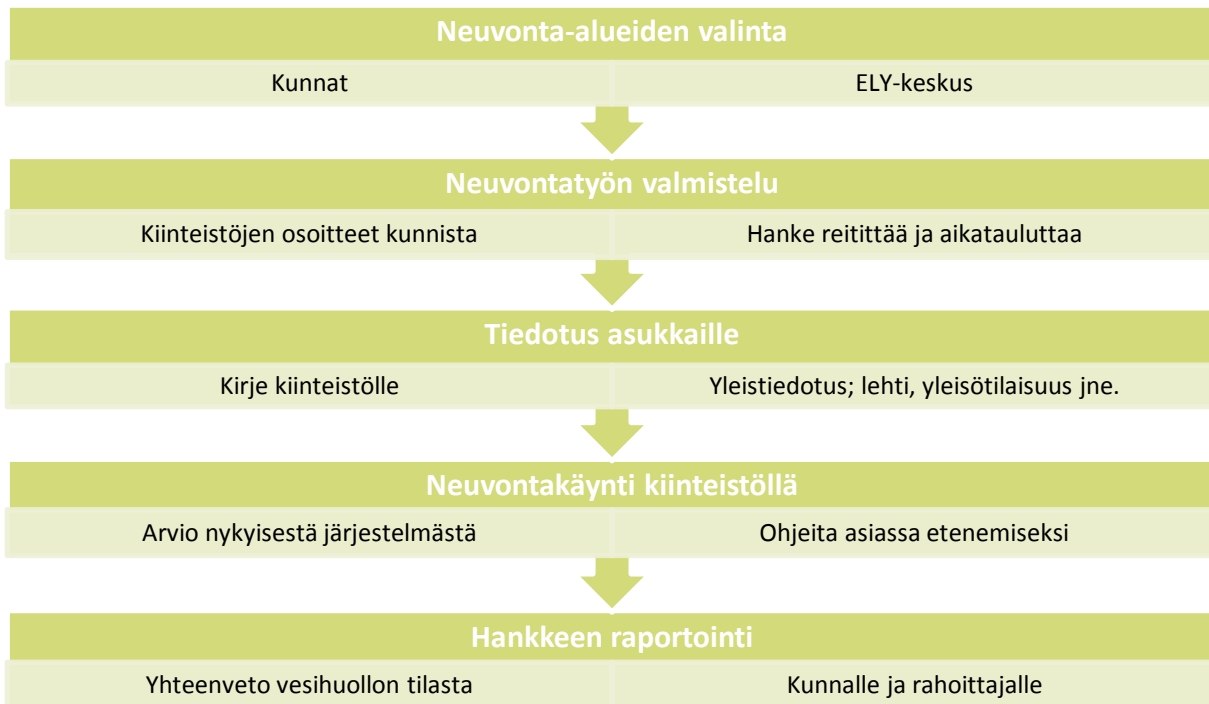

Kuva 5.1, Jätevesineuvoja Katja Varantola tutustuu Tammelassa sijaitsevan kiinteistön jätevesijärjestelmään yhdessä kiinteistön haltijan kanssa.

Neuvontakäynti edellytti asukkaan tai hänen valtuuttamansa henkilön läsnäoloa. Mikäli asukas ei ollut perunut käyntiä ja kiinteistöltä ei tavoitettu ketään, asukkaalle jätettiin viestilappu. Viestissä kerrottiin, että neuvoja oli käynyt kiinteistöllä ja asukas voi halutessaan varata uuden käyntiajan.

Neuvontakäyntien jälkeen neuvojat täyttivät jokaisen kiinteistökäynnin tiedot Excel-taulukkoon. Hankkeen vastaava jätevesineuvoja hoiti tämän jälkeen neuvontakäyntien tilastoinnin ja yhteenvetojen tekemisen. Neuvontatyön edistymistä käytiin läpi palaverissa noin joka toinen viikko neuvontakauden aluksi, myöhemmin syksyllä harvemmin.

Neuvontakäynneillä asukailta kysyttiin, saako käynnin tiedot luovuttaa viranomaisille. Neuvontakäynneistä toimitettiin osoitelistat sekä ko. kuntaan että Hämeen ELY-keskukseen. Vesihuoltotiedot annettiin vain niiltä kiinteistöiltä, jotka antoivat siihen luvan. Kuvassa 5.2 on esitetty kiinteistökohtaisen neuvontatyön toimintamalli.

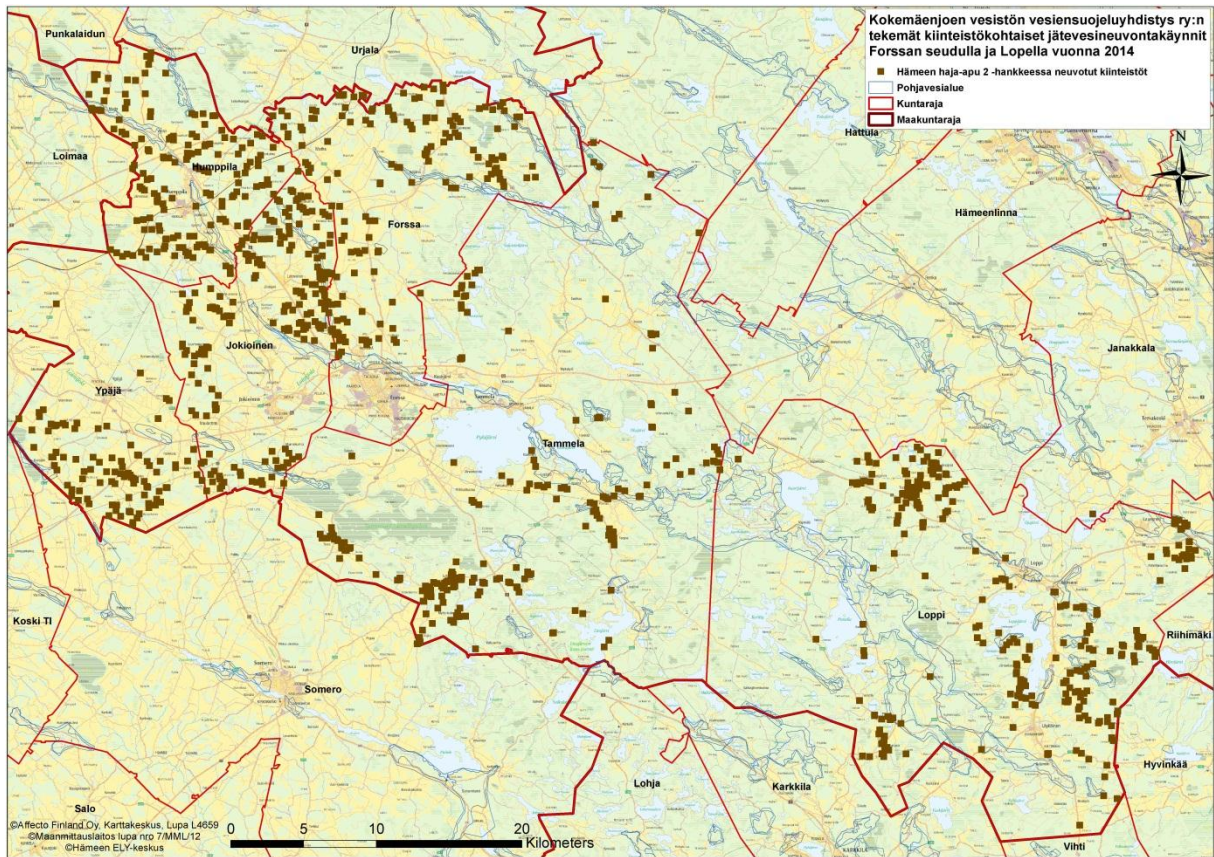

Kuva 5.2. Yhteenveto kiinteistökohtaisen neuvontatyön toimintamallista.

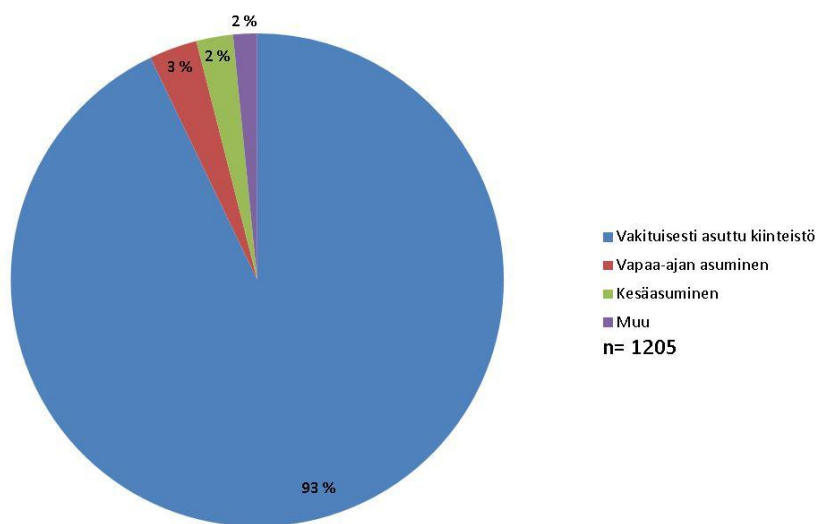
5.2 Kiinteistöjen omistajat ja perustietoa kiinteistöistä

Kiinteistökohtaisia neuvontakäyntejä tehtiin 23.4.–21.11.2014 Forssassa, Humppilassa, Jokioisilla, Tammelassa, Ypäjällä ja Lopella yhteensä 1205 kappaletta. Neuvotut kiinteistöt on esitetty kartalla (Kuva 5.3).

Neuvotuista kiinteistöistä 93 prosenttia oli vakituisesti asuttuja (Kuva 5.4). Vakituisesti asutuilla kiinteistöillä asui keskimäärin 2,3 henkilöä. Loma-asuntojen osuus oli yhteensä 5 prosenttia. Yli puolet sekä ympärivuotisesti käytetyistä loma-asunnoista että kesäasunnoista oli vesivessallisia ja muutenkin hyvin varusteltuja. Tämän raportin tarkasteluissa käsitellään vain vakituisia asuntoja, koska loma-asuntojen ja muiden kuin asuinkiinteistöjen käyntimäärät olivat niin pieniä, että niiden tarkastelu ei tuottaisi alueen loma-asuntojen tilaa yleisimmin kuvaavia tuloksia.

Kuva 5.3. Neuvontakäynnit kartalla. Kartan laatija Jussi Leino / Hämeen ELY-keskus.

Kuva 5.4. Kiinteistöjen käyttötavan jakauma tarkastetuilla kiinteistöillä.

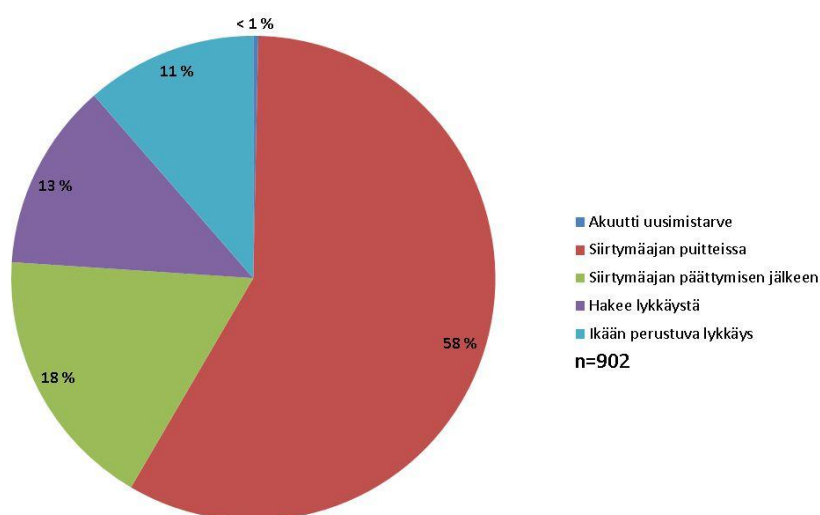
Neuvontakäyntien toteuma vaihteli kunnittain 61–71 prosentin välillä (Kuva 5.5). 34 prosenttia (609 kpl) tarjotuista neuvontakäynneistä ei toteutunut. Aasukkaat joko peruivat käynnin tai kiinteistöillä ei ollut ketään paikalla. Perumisen syitä olivat mm. hiljattain uusittu järjestelmä, oikeus ikävapautukseen, kiinteistön vaatimaton varustelutaso, kunnan viemäriin liitetty kiinteistö tai asukkaan työ- tai

muut kiireet. Osa järjestelmän jo uusineista asukkaista ihmetteli, miksi heille tarjottiin käyntiä. Toteutumatta jääneistä käynneistä lähes 50 prosentissa tapauksista (295 kpl) syynä oli se, ettei kiinteistöillä ollut ketään paikalla.

Kiinteistökäynnit kunnittain	Tavoitemäärä käynneille	Toteutuneet käynnit kpl	Toteuma %	Ikävapautetut kpl
Loppi	200	323	67	26
Forssa	150	172	69	14
Jokioinen	200	209	61	21
Ypäjä	100	100	65	9
Tammela	200	225	71	19
Humppila	150	176	67	20
Yhteensä/keskiarvo	1000	1205	66	109

Kuva 5.5. Yhteenveto kiinteistöjen käyntitiedoista kunnittain.

Jätevesijärjestelmä vaati saneerausta 902 vakituisesti asutulla kiinteistöllä. 58 prosenttia kiinteistönomistajista aikoi toteuttaa jätevesijärjestelmänsä saneerauksen siirtymäajan puitteissa ja 18 prosenttia myöhemmin vuonna 2016 tai sen jälkeen (Kuva 5.6).

Kuva 5.6. Vakituisten asukkaiden arvio järjestelmän uusimisen ajankohdasta.

13 prosenttia vakituisesti asutuista kiinteistöistä, joiden tulisi saneerata jätevesien käsittelyjärjestelmänsä, ilmoitti hakevansa kunnasta lykkäystä. Lykkäyksen hakijoiden joukossa oli kiinteistöjen omistajia, jotka olivat iältään lähellä automaattiseen vapautukseen oikeuttavaa ikärajaa. Toinen selkeä vapautuksen hakijoiden joukko olivat kuolinpesien kiinteistöt, joiden asukkaat olisivat ikänsä puolesta ikävapautuksen piirissä, mutta kiinteistön omistussuhteista johtuen eivät kuitenkaan olleet automaattisesti vapautukseen oikeutettuja. Osa kertoi hakevansa lykkäystä vedoten taloudelliseen tilanteeseen, työttömyyteen, sairauteen tai siihen, ettei kiinteistön kohtalosta lähitulevaisuudessa ole varmaa tietoa.

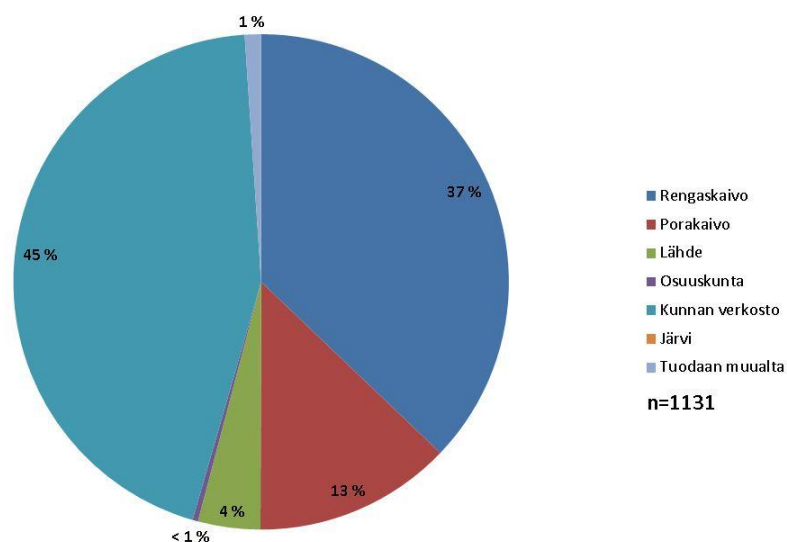
Asukkailla oli väärää ja puutteellista tietoa ikävapautuksen saamisen edellytyksistä ja näitä asioita selvennettiin asukkailla neuvontakäynneillä. Vakituista asunnoista, joiden järjestelmä tarvitsisi saaneesta, 12 prosenttia (109 kpl) kuului ikään perustuvan lykkäyksen piiriin.

24 prosenttia (267 kpl) vakituisesti asutuista kiinteistöistä kielsi neuvontakäynnillä kerättyjen tietojen luovuttamisen kunnalle. Kieltäneiden joukossa oli mm. ikävapautettuja, lykkäyksen hakijoita ja järjestelmän jo uusineita. Lisäksi tapauksissa, joissa neuvontakäynnillä paikalla oli joku kiinteistön asukkaan valtuuttama henkilö ja ei ollut tiedossa, hyväksyykö asukas tietojen luovuttamisen viranomaisille, tietojen luovuttaminen kirjattiin kielletyksi varmuuden vuoksi.

5.3 Kiinteistöjen vedenhankinta ja jätevesijärjestelmät

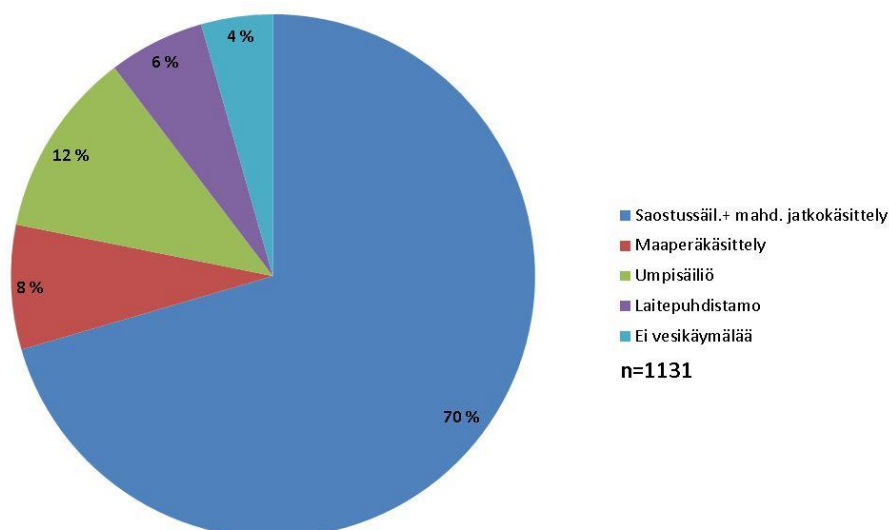
Kiinteistöikäynnillä kysyttiin niin talousveden hankinnasta kuin kiinteistön nykyisestä jätevesien käsittelystä ja siihen mahdollisesti suunnitelluista parannuksista.

45 prosenttia vakituisesti asutuista kiinteistöistä sai juomavedensä kunnan vesijohtoverkostosta (Kuva 5.7). Rengaskaivo oli 37 prosentilla kiinteistöistä ja porakaivo 13 prosentilla. 4 prosentilla kiinteistöistä vedenhankinta tapahtui lähteestä. Vakituista asunnoista 1 prosentti oli muualta tuodun veden varassa ja alle 1 prosentti kuului osuuskunnan verkostoon. Osa kiinteistönomistajista kertoi ottavansa juomaveden ja pesuveden eri paikoista. Neuvojat kirjasivat ainoastaan juomaveden lähteen.

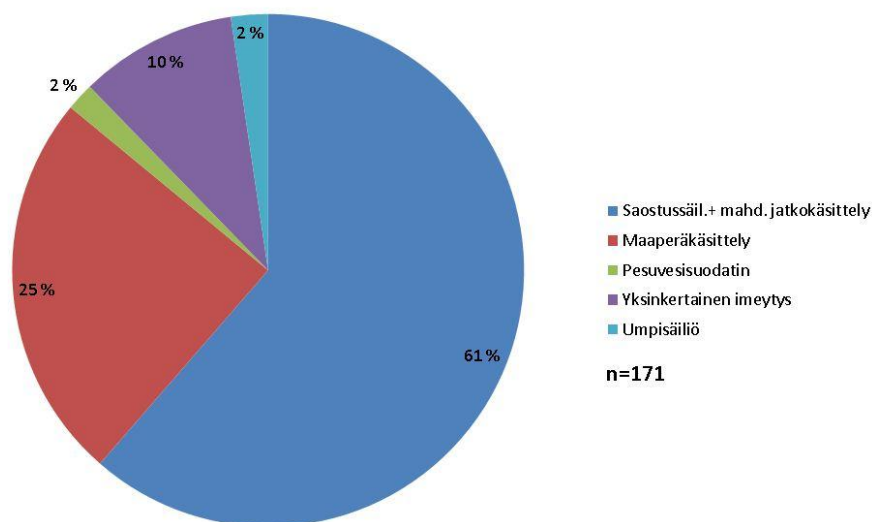
Kuva 5.7. Vakituisten asuinkiinteistöjen juomaveden lähde.

Valtaosalla vakituisesti asutuista kiinteistöistä mustat jätevedet käsiteltiin pelkästään saostussäiliöissä tai vaihtoehtoisesti saostussäiliöiden perässä oli jatkokäsittely, joka ei ollut määräysten mukainen (Kuva 5.8). Saostussäiliöiden perässä oli esimerkiksi kivipesä, imeytyskaivo tai imeytys esimerkiksi salaojaputkella peltoon. Nykyvaatimusten mukaisia imeytys- ja suodatuskenttiä mustille jätevesille oli 8 prosentilla vakituista kiinteistöistä. Umpisäiliö oli 12 prosentilla ja laitepuhdistamo 6 prosentilla kiinteistöistä. Vakituista asunnoista 4 prosentilla (50 kpl) ei ollut vesikäymälää. Vesikäymälättömistä kiinteistöistä 32 prosentilla (16 kpl) oli sisäkuivakäymälä ja muilla ulkokuusi.

Kuva 5.8. Vakituisten asuinkiinteistöjen nykyiset järjestelmät mustille jätevesille. Sisältää myös järjestelmät, joissa harmaat jätevedet menevät samaan järjestelmään mustien kanssa. Ei sisällä pelkkien harmaiden vesien järjestelmiä.

Vakituisesti asuttujen kiinteistöjen harmaat jätevedet käsiteltiin 84 prosentilla kiinteistöistä samassa järjestelmässä mustien jätevesien kanssa. Pelkkiä harmaita jätevesiä käsiteltiin 171 järjestelmässä, joista suurin osa (61 prosenttia) oli saostussäiliöitä, joiden lisänä oli mahdollisesti ei määräysten mukainen jatkokäsittely (Kuva 5.9). Maaperäkäsittely pelkille harmaille jätevesille oli 25 prosentilla ja yksinkertainen imeytys, kuten imeytyskaivo, 10 prosentilla kiinteistöistä. Sekä pesuvesisuodattimia että umpisäiliöitä pelkille harmaille vesille oli kahdella prosentilla vakituisesti asutuista kiinteistöistä.

Kuva 5.9. Vakituisten asuinkiinteistöjen nykyiset järjestelmät pelkille harmaille jätevesille. Ei sisällä vähäisten pesuvesien järjestelmiä.

Mustat jätevedet johdettiin umpisäiliöön 130 vakituisesti asutulla kiinteistöllä. Näistä 22 prosentilla myös harmaat jätevedet menivät samaan umpisäiliöön mustien jätevesien kanssa. Erillisviemäroidyistä kiinteistöistä, joilla mustat jätevedet menivät umpisäiliöihin (101 kpl), harmaat jätevedet menivät yli puolella tapauksista saostussäiliöihin, joiden perässä oli mahdollisesti jonkinlainen jatko-

käsittely. Kunnollinen imeytys- tai suodatuskenttä näille erillisviemäröidyille harmaille jätevesille oli 36 prosentilla, yksinkertainen imeytys 6 prosentilla ja umpisäiliö 3 prosentilla vakituisesti asutuista kiinteistöistä. Näistä erillisviemäröidyistä kiinteistöistä (101 kpl) 16 prosenttia sijaitsi ranta-alueella (alle 100 metriä rannasta) ja 23 prosenttia pohjavesialueella. Kiinteistöt, joilla kaikki jätevedet menivät umpisäiliöön (29 kpl), 21 prosenttia (6 kpl) sijaitsi ranta-alueella ja 10 prosenttia (3 kpl) pohjavesialueella. Ranta- tai pohjavesialue ei ollut selittävä tekijä siihen, että kiinteistön jätevesijärjestelmänä oli umpisäiliö mustille tai kaikille jätevesille.

Ranta-alueilla neuvottiin yhteensä reilu 60 vakituisesti asuttua kiinteistöä, näistä 38 prosentilla oli umpisäiliö mustille/kaikille jätevesille. Ranta-alueiden kiinteistöistä yli 40 prosentilla oli jätevesijärjestelmänä mustille/kaikille jätevesille pelkät saostussäiliöt tai saostussäiliöt, joiden perässä oli ei-määräysten mukainen jatkokäsittely. Pohjavesialueilla neuvottiin 78 vakituisesti asuttua kiinteistöä, joista 32 prosentilla (25 kpl) oli umpisäiliö mustille/kaikille jätevesille ja 60 prosentilla (47 kpl) jätevesijärjestelmänä pelkät saostussäiliöt tai saostussäiliöt, joiden perässä oli ei-määräysten mukainen jatkokäsittely.

Umpisäiliöistä 70- ja 80-luvun järjestelmiä oli 24 prosenttia (31 kpl). 70-luvun järjestelmät olivat kaikki betonirakenteisia (paikalleen valettuja tai kaivonrenkaisia), 80-luvulla oli jo tehty joitakin lasikuituisia säiliöitä, suurin osa betonisia ja teräksisiä. Umpisäiliöistä 22 prosenttia (29 kpl) oli rakennettu 90-luvulla, ja niistä hieman yli puolessa materiaalina oli muovi/lasikuitu. 2000-luvulla oli rakennettu muutama betoninen umpisäiliö.

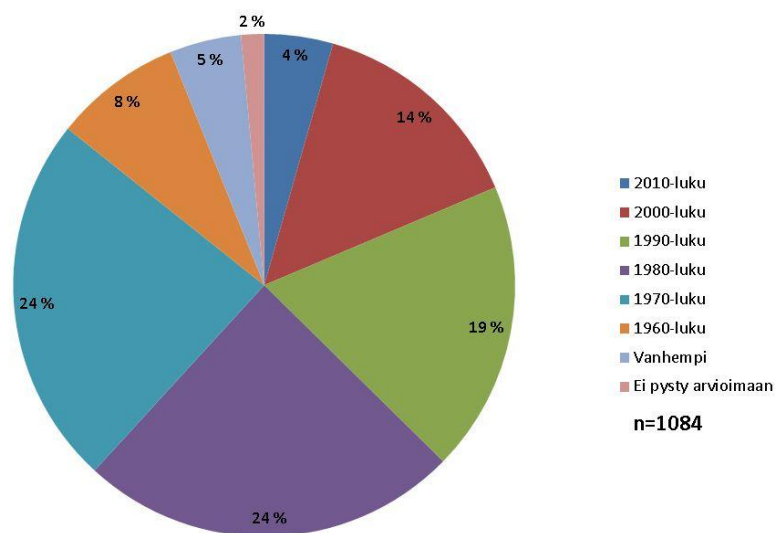
Vakituisten asuinkiinteistöjen mustia jätevesiä sisältävistä sako- ja umpisäiliölietteistä 58 prosenttia (655 kpl) on tyhjennetty jätevedenpuhdistamolle ja hieman yli 30 prosenttia (350 kpl) lietteistä on päätynyt peltolevitykseen. 9 prosenttia (106 kpl) kiinteistöistä ei ole tyhjentänyt säiliöitä, kiinteistöllä ei ollut vesivessaa tai asukkaat eivät tienneet, mihin tyhjentäjä on lietteet kuljettanut. 2 prosenttia on tyhjentänyt säiliöt omatoimisesti, esimerkkeinä laitepuhdistamot, joissa lietepussit voi kompostoida itse. Omatoimisiin tyhjennyksiin kuului myös muutama tapaus, joissa asukas tyhjensi säiliöt itse muualle kuin peltoon.

Pelkkien harmaiden jätevesien käsittelyjärjestelmien lietteet on tyhjennetty 54 prosentissa (99 kpl) tapauksista jätevedenpuhdistamolle ja 10 prosentissa (19 kpl) tapauksista pellolle. Lähes kolmasosassa tapauksista (60 kpl) säiliöitä ei ole tyhjennetty lainkaan, tai asukas ei tiennyt mihin tyhjentäjä on lietteet vienyt, tai pelkille pesuvesille ei ollut järjestelmää.

Asukkaat ovat tyhjentäneet jätevesisäiliöt yleensä 1-2 kertaa vuodessa. Lähes puolet kiinteistöistä on tyhjentänyt jätevesisäiliöt vain kerran vuodessa ja 24 prosenttia kaksi kertaa vuodessa. Harvemmin kuin kerran vuodessa säiliöiden tyhjennyksen tekeviä oli 15 prosenttia. Kolme kertaa vuodessa tai useammin säiliöitä on tyhjentänyt 9 prosenttia kaikista vakituisesti neuvotuista kiinteistöistä. Näistä 66 prosentilla oli umpisäiliö.

Kiinteistöt, joilla kaikki jätevedet menivät umpisäiliöön (29 kpl), ovat tyhjentäneet säiliönsä 55 prosentissa tapauksista kolme kertaa vuodessa tai useammin. Umpisäiliöiden tilavuudet vaihtelivat yleensä 5 ja 10 m³ välillä. Asukkaiden määrä kiinteistöillä vaihteli 1 ja 6 välillä. Kiinteistöt, joilla umpisäiliöön meni vain mustat jätevedet (101 kpl), ovat tyhjentäneet ne 3 kertaa vuodessa tai useammin 50 prosentissa tapauksista. Asukkaiden määrä kiinteistöillä vaihteli 1 ja 6 välillä, puolet oli kahden hengen kiinteistöjä.

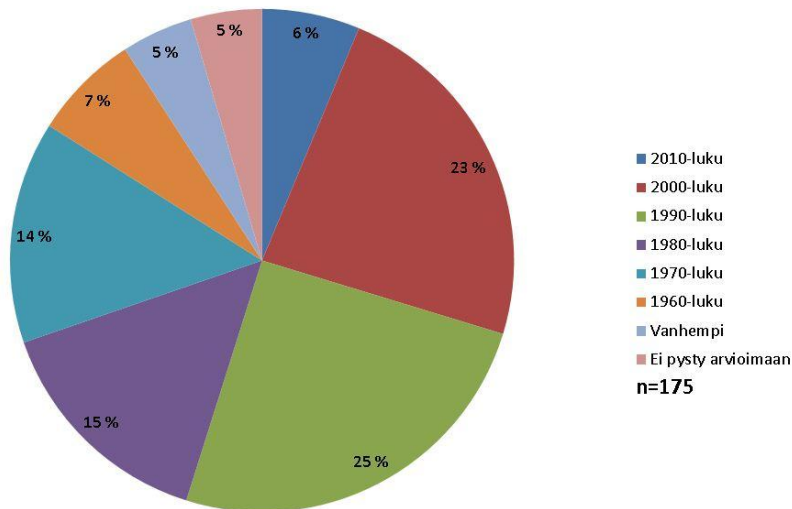
Vakituaisesti asuttujen kiinteistöjen jätevesijärjestelmistä, joissa käsiteltiin mustia jätevesiä, 18 prosenttia oli rakennettu 2000- ja 2010-lukujen aikana (Kuva 5.10). 1990-luvun järjestelmiä mustille jätevesille oli vajaa viidesosa ja 1980-luvun järjestelmiä vajaa neljäsosa. 1970-luvulla tai sitä ennen rakennettuja järjestelmiä oli puolestaan 37 prosenttia. Kiinteistöistä 2 prosenttia oli sellaisia, joiden mustien jätevesien käsittelyjärjestelmän rakennusajankohtaa ei pystynyt arvioimaan. Tarkastelun ulkopuolelle jäi 47 vakituisesti asuttua kiinteistöä, joilla ei ollut lainkaan vesivessaa.

Kuva 5.10. Käytössä olevien vakituisten asuntojen mustien jätevesien käsittelyjärjestelmien ikäjakauma.

Lähes 250 vakituisesti asutulla kiinteistöllä oli ulkokuivakäymälä, useimmilla vesivessan lisäksi. Ulkokuivakäymälöistä 15 prosenttia (37 kpl) oli nykyaikaisia ulkokuivakäymälöitä, esimerkiksi erottelevia tai kompostoivia. Valtaosa ulkokuivakäymälöistä oli vanhanaikaisia huusseja, joissa tuotokset menivät saaviin tai suoraan maahan. Kuiviketta käytettiin lähes kaikissa. Useimmat ulkokuivakäymälät olivat vähäisellä käytöllä ja lähinnä varavessoja, ja niiden säiliöt tyhjennettiin harvoin. Ulkokuivakäymälöiden suhteen eniten parannettavaa oli käymäläjätteen jatkokäsittelyssä, monelle asukkaalle oli epäselvää, kuinka jatkokäsittely tulisi tehdä. Neuvojat opastivat kompostoimaan käymälätuotokset tiiviissä kompostissa vähintään vuoden verran. Sisäkuivakäymälä oli reilulla 20 vakituisesti asutulla kiinteistöllä.

Valtaosassa (929 kpl) vakituisesti asutuista kiinteistöistä harmaat jätevedet käsiteltiin yhdessä mustien jätevesien kanssa. Erikseen käsiteltävien harmaiden jätevesien järjestelmistä 29 prosenttia oli rakennettu 2000- ja 2010-lukujen aikana (Kuva 5.11). 1990-luvun järjestelmiä harmaille jätevesille oli neljäsosa ja 1980-luvun järjestelmiä 15 prosenttia. 1970-luvulla tai sitä ennen rakennettuja järjestelmiä oli puolestaan 26 prosenttia. Kiinteistöistä 5 prosenttia oli sellaisia, joiden harmaiden jätevesien käsittelyjärjestelmän rakennusajankohtaa ei pystynyt arvioimaan. Tarkastelun ulkopuolelle jäi 27 vakituisesti asuttua kiinteistöä, joilla ei ollut lainkaan järjestelmää harmaiden jätevesien käsittelylle.

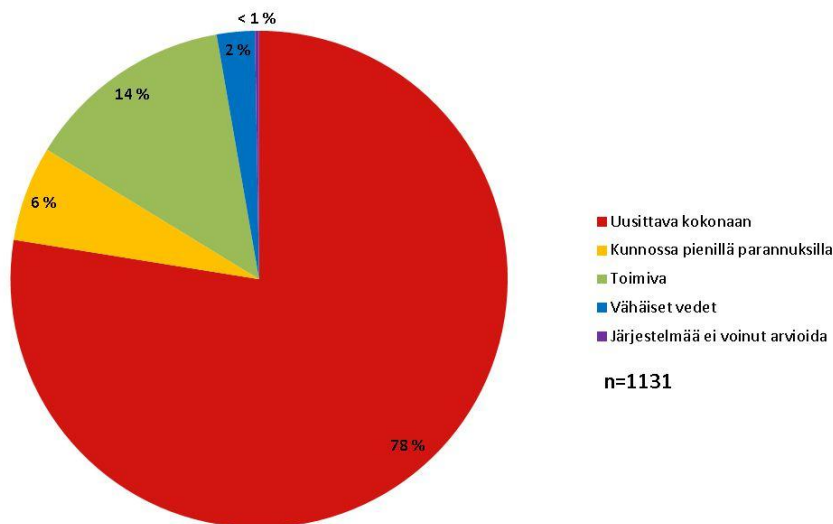

Kuva 5.11. Käytössä olevien vakituisten asuntojen harmaiden jätevesien käsittelyjärjestelmien ikäjakauma.

5.4 Jätevesijärjestelmien uusimistarve ja remontointisuositukset

5.4.1. Yhteenveto neuvojen kaikista arvioista ja suosituksista

Neuvontaa tehtiin yhteensä 1131 vakituisesti asutulla kiinteistöllä. Näiden kiinteistöjen jätevesijärjestelmistä 78 prosenttia vaati täydellistä uusimista (Kuva 5.12). 6 prosenttia selviäisi pienillä parannuksilla ja 14 prosentilla jätevesijärjestelmä oli nykyisellään toimiva. Vähäisten vesien kiinteistöjä oli 2 prosenttia arvioiduista vakituisesti asutuista kiinteistöistä. Aikaisempiin hankkeisiin verrattuna kokonaan uusittavien järjestelmien määrä oli keskimuuttoa suurempi. Tähän oli luultavasti yhtenä syynä kuntien politiikka jätevesiasioissa, mutta erityisesti myös neuvojen aiempaa selkeämmät linjaukset tulkittaessa sitä, onko järjestelmä uusittava kokonaan vai riittääkö pienet parannukset, ja mitkä toimenpiteet luetaan vielä pieniksi parannuksiksi.

Kuva 5.12. Neuvojen arvioiden jakauma käytössä olevista vakituisten asuntojen jätevesijärjestelmistä.

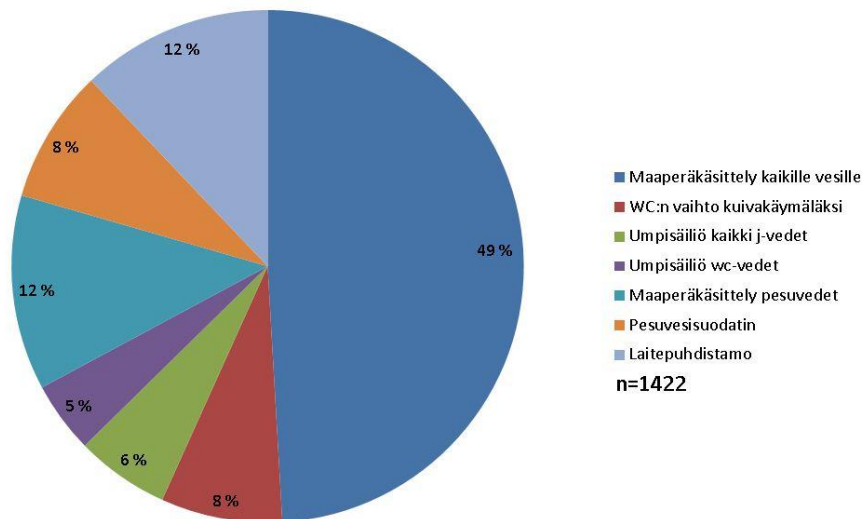
Mikäli järjestelmän arvioitiin tarvitsevan uusimista, saostussäiliöiden perästä puuttui maaperäkäsittely ja/tai saostussäiliöitä ei ollut riittävän monta tai asukkaan kertoman perusteella kentän rakenne ei vastannut nykyisin vaadittavaa kerrosrakennetta tuuletusputkineen. Toimiviksi arvioidut järjestelmät oli rakennettu 1990-, 2000- tai 2010-luvulla.

2000-luvun järjestelmiä oli yhteensä hieman yli 200 kappaletta. Näistä 10 % vaati täydellistä uusimista. Osaa uusista järjestelmistä ei ollut rakennettu nykyvaatimusten mukaisiksi, ja näistä ainakin osa oli rakennettu ilman lupaa. Osa uusituista järjestelmistä ei enää toiminut, esimerkiksi imeytyskenttä oli tukossa, vaikka järjestelmä oli rakennettu nykyvaatimusten mukaisesti. 2010 tai sen jälkeen oli rakennettu 3 järjestelmää, jotka eivät täyttäneet nykysäädösten vaatimuksia. 2000-luvun järjestelmille yleisin pieni korjaustoimenpide oli hälyttimen lisääminen umpisäiliöön.

Neuvontakäynnillä neuvoja antoi paitsi arvion nykyisen jätevesijärjestelmän toimivuudesta myös suosituksia parannustoimista. Suositellut toimenpiteet olivat sekä koko järjestelmän saneerausta koskevia että pieniä parannuksia nykyiseen järjestelmään.

Pääsääntöisesti asukkaille suositeltiin maaperäkäsittelyjärjestelmien rakentamista (Kuva 5.13). Lähes 50 prosenttia suosituksista koski maaperäkäsittelyn rakentamista kaikille jätevesille ja 12 prosenttia puolestaan maaperäkäsittelyä pesuvesien käsittelyyn. Kohteissa, joissa suositeltiin laitepuhdistamoa (12 prosenttia), suositeltiin yleensä myös maaperäkäsittelyä. Laitepuhdistamoa suositeltiin erityisesti kohteisiin, joissa piha oli ahdas tai kentän kaivaminen olisi ollut muutoin hankalaa, esimerkiksi maaperä oli hyvin kivikkoinen tai pohjaveden pinta korkealla. Näihin kohteisiin suositeltiin monesti myös moduulirakenteista suodatuskenttää, vaakavirtasuodattamoa tai kumparerakenteista suodattamoa. Laitepuhdistamoa suositeltiin myös kohteisiin, jossa oli maitotila ja asuinkiinteistön sekä navetan jätevedet olisi mahdollista yhdistää samaan järjestelmään tai jos laitepuhdistamo mahdollista rakentaa yhteiseksi kahdelle asuinkiinteistölle. Umpisäiliötä suositeltiin 11 prosentissa tapauksista joko pelkille mustille jätevesille tai kaikille jätevesille. Pesuvesisuodatinta suositeltiin lähes 8 prosentissa tapauksista.

Suosituksista 8 prosenttia koski vesivessan vaihtamista kuivakäymäläksi. Kuivakäymälöitä suositeltiin usein esimerkiksi pohjavesialueilla sekä kallioisilla tai muuten haastavilla tonteilla. Ne olivat vaihtoehto etenkin jos talon asukasmäärä oli pieni ja näin ollen laitepuhdistamon asentaminen ei olisi ollut paras vaihtoehto. Kuivakäymälää suositeltiin myös jos kiinteistön käyttö oli mahdollisesti muuttumassa vapaa-ajan asunnoksi tai jos taloon oli tulossa vessa-/kylpyhuoneremontti. Kaikki eivät innostuneet ajatuksesta vaihtaa vesivessa kuivaan, mutta monen suhtautuminen muuttui neuvonnan myötä myönteisemmäksi. Moni oli miettinyt jo ennen neuvojan käyntiä kuivakäymälää yhtenä vaihtoehtona, usein etenkin jos oli kuullut tai lukenut positiivisia kommentteja kuivakäymälöihin liittyen.

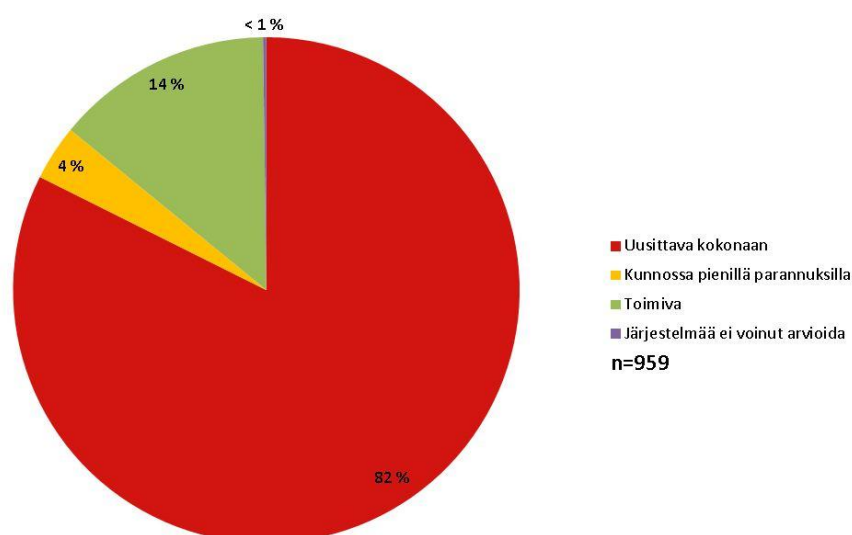
Kuva 5.13. Neuvojen järjestelmäsuositukset vakituksille asunnoille. Kiinteistölle on suositeltu yhtä tai useampaa järjestelmää.

Pienenä parannustoimena yleensä neuvottiin lisäämään täyttymishälytin umpisäiliöön (84 tapausta). Satunnaisesti suositeltiin saostussäiliöiden kunnostusta. Lisäksi 67 kiinteistöllä keskusteltiin erilaisista huoltotoimenpiteistä. Maaperäkäsittelyiden osalta ohjeet huoltotoimista koskivat yleensä tuuletusputkia. Tuuletusputkista osa puuttui, ne olivat vinossa tai liian lyhyet tai putkien suojahattuja puuttui. Muutamalla kiinteistöllä suositeltiin fosforinpoiston tehostamisen lisäämistä vanhempaan maaperäkäsittelyjärjestelmään. Lisäksi kehoitettiin poistamaan puita kentän päältä tai vierestä. Asukkaita myös ohjeistettiin huuhtelemaan kentän putkistoja. Jos tuuletusputkissa tai säiliöissä oli vedenpinta korkealla ja kenttä siis mitä ilmeisimmin tukkeutunut, suositeltiin järjestelmän uusimaan.

5.4.2. Käyttötavan mukainen tarkastelu neuvojen arvioista ja suosituksista

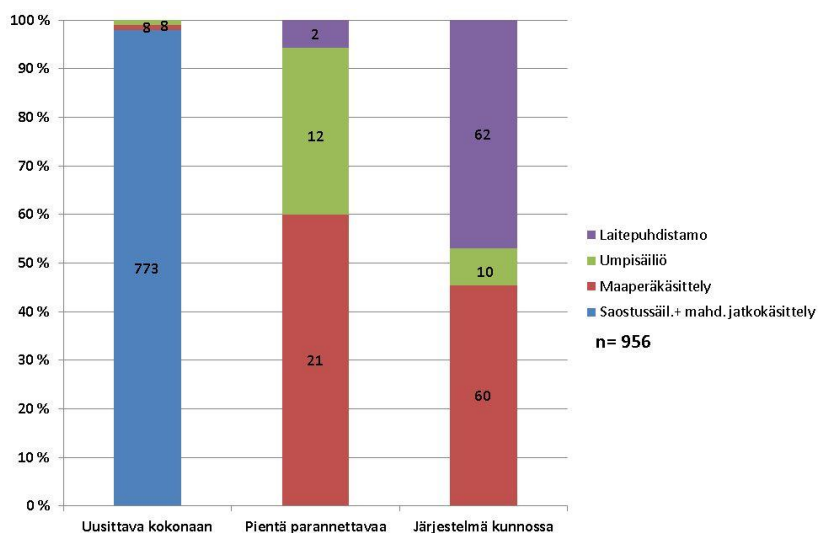
5.4.2.1 Kaikkien jätevesien yhteiskäsittelyjärjestelmät

Suurimmassa osassa arvioituista vakituisesti asutuista kiinteistöistä (959 kpl) kaikki jätevedet menivät samaan käsittelyjärjestelmään. Näistä 82 prosenttia vaatii täydellistä uudistamista (Kuva 5.14). 4 prosenttia järjestelmistä tarvitsi ainoastaan pieniä korjaustoimenpiteitä ja 14 prosenttia oli nykyisellään toimivia.

Kuva 5.14. Neuvojen arviot käytössä olevista vakituisten asuntojen kaikkien jätevesien yhteiskäsittelyjärjestelmistä.

Järjestelmissä, joihin johdettiin kaikki jätevedet, eniten saneeraustarvetta oli saostussäiliöissä ja niiden perässä mahdollisesti olevissa ei määräysten mukaisissa jatkokäsittelyissä (Kuva 5.15). Pientä parannettavaa oli eniten maaperäkäsittelyissä, mutta myös umpisäiliöissä. Kunnossa olevia kaikkien jätevesien käsittelyjärjestelmiä oli eniten laitepuhdistamoissa, mutta myös maaperäkäsittelyissä. Arvioita tulkittaessa tulee kuitenkin huomioida, että arvio perustuu vain järjestelmän pintapuoliseen tarkasteluun ja asukkaan haastatteluun.

Kuva 5.15. Neuvojen arvioiden jakaumat käytössä olevista vakituisten asuntojen käsittelyjärjestelmistä kaikille jätevesille.

5.4.2.2 Pelkkien mustien jätevesien käsittelyjärjestelmät

Järjestelmiä, joissa käsiteltiin ainoastaan mustia jätevesiä, oli vakituisesti asutuilla kiinteistöillä kaikkiaan 123 kappaletta. Näistä 28 prosenttia vaati täydellistä uudistamista. 47 prosenttia järjestelmistä tarvitsi pieniä parannustoimia ja 23 prosenttia mustien jätevesien käsittelyjärjestelmistä oli nykyisellään toimivia. 2 prosenttia järjestelmistä ei pystynyt arvioimaan.

Pelkkien mustien jätevesien käsittelyjärjestelmissä eniten saneeraustarvetta oli kohteissa, joissa oli saostussäiliöt ja mahdollinen ei määräysten mukainen jatkokäsittely (18 kpl) tai umpisäiliö (17 kpl). Mustien jätevesien käsittelyjärjestelmissä pientä parannettavaa oli pääsääntöisesti umpisäiliöissä (56 kpl), kun ylitäyttymishälytin puuttui. Kunnossa oleviksi oli arvioitu umpisäiliöitä (26 kpl) ja laitepuhdistamoja (1 kpl).

5.4.2.3 Pelkkien harmaiden jätevesien käsittelyjärjestelmät

Järjestelmiä, joissa käsiteltiin ainoastaan harmaita jätevesiä, oli vakituisesti asutuilla kiinteistöillä kaikkiaan 193 kappaletta. 53 prosenttia arvioiduista pelkkien harmaiden jätevesien käsittelyjärjestelmistä vaati täydellistä uudistamista vakituisesti asutuilla kiinteistöillä. 12 prosenttia harmaiden jätevesien käsittelyjärjestelmistä selvisi pienillä parannuksilla ja 19 prosenttia oli nykyisellään toimivia. Yhtä prosenttia järjestelmistä ei pystytty arvioimaan ja 15 prosenttia tapauksista kuului vähäisen vedenkäytön piiriin.

Pelkkien harmaiden jätevesien käsittelyjärjestelmien osalta täydellinen saneeraustarve kohdistui saostussäiliöihin sekä niiden perässä mahdollisesti oleviin ei määräysten mukaisiin jatkokäsittelyihin (82 kpl) ja yksinkertaisiin imeytysjärjestelmiin (12 kpl). Pientä parannettavaa oli saostussäiliöissä sekä niiden perässä mahdollisesti olevissa jatkokäsittelyissä (14 kpl) ja maaperäkäsittelyjärjestelmissä (7 kpl) sekä kahdessa umpisäiliössä. Kunnossa olevista harmaiden vesien käsittelyjärjestelmistä lähes kaikki olivat maaperäkäsittelyjä (13 kpl). Lisäksi kolmella kiinteistöllä oli toimiva pesuvesisuodatin.

6. KOKEMUKSET KIIINTEISTÖKÄYNNNEILTÄ

Neuvojen saama suora palaute asukkailta oli pääsääntöisesti erittäin positiivista. Aasukat olivat tyytyväisiä, että neuvonnan kaltaista palvelua tarjotaan. Erityistä kiitosta sai neuvonnan maksuttomuus ja puolueettomuus. Aasukat arvostivat myös sitä, ettei neuvontaan liittynyt kaupallisia kytköksiä. Monelle asukkaalle neuvontakäynti vahvisti heidän ajatuksiaan siitä, miten jätevesijärjestelmän saneeraus kannattaisi toteuttaa. Useille oli kuitenkin ollut epäselvää, miten saneerauksessa tulisi lähteä liikkeelle ja siltä osin neuvonta selkeytti asioita. Osa asukkaista oli perehtynyt tarkasti erilaisiin ratkaisuihin ja vaihtoehtoihin jätevesijärjestelmänsä suhteen ja odotti neuvontakäynniltä enemmän kuin sen oli mahdollista tarjota, esimerkiksi asioita, jotka kuuluvat jo suunnittelijan tehtäviin. Nämä asukkaat joutuivat pettymään, kun neuvoja ohjasi ottamaan yhteyttä jätevesijärjestelmien suunnittelijaan tarkempaa suunnitelmaa varten. Osa asukkaista ei tiennyt, että saneerauksesta tulee teettää suunnitelma ammattilaisella ja hakea saneeraukselle lupa kunnasta. Kiinteistöille, joilla oli jätevesijärjestelmän saneeraustarvetta, jätettiin alueella toimivien suunnittelijoiden yhteystietoja. Monet asukkaat kokivat tämän käytännön hyväksi, sillä he saivat jotain konkreettista mistä lähteä liikkeelle.

Osa ikävapautetuista ja järjestelmänsä jo uusineista koki neuvontakäynnin tarjoamisen turhaksi. Toisaalta jotkut järjestelmänsä jo uusineista olivat hyvin innostuneita asiasta ja keskusteleivat mielellään järjestelmästään sekä sen käytöstä ja huollosta. Osa asukkaista kommentoi, että neuvontaa olisi pitänyt järjestää jo vuosia sitten ja että nyt ollaan jo myöhässä. Neuvojat havaitsivat, että jo saneerautetuista järjestelmistä löytyi usein korjattavaa ja ikävapautuksen saamisen perusteista oli paljon vääriä

käsityksiä. Lisäksi järjestelmien huolto ja hoito oli unohtunut asukkailta valitettavan usein. Lisäksi asukkailla on tietämättömyyttä, mitä huoltotoimenpiteitä järjestelmälle tulisi tehdä.

Neuvontakäynneillä ei juurikaan tullut negatiivista palautetta itse neuvontatyöstä, lähinnä asukkaat kritisoivat talousjätevesiasetusta yleisesti. Monet epäilivät jo kesällä, että asetus vielä kumotaan, eikä järjestelmää tarvitsekaan uusia. Tai että asetusta muutetaan niin, ettei jo saneerattu järjestelmä enää täytäkään vaatimuksia. Asukkaiden epävarmuus lisääntyi entisestään, kun syksyllä käynnistyi vilkas julkinen keskustelu jätevesiasetuksen ympärillä. Syyskuussa 2014 nimitetty ympäristöministeri kertoi heti ensitöikseen aikovansa muuttaa talousjätevesiasetusta. Ymmärrettävää on, että monet asukkaat päättivät tämän jälkeen odottaa järjestelmänsä saneerauksen kanssa ainakin seuraavaan kevääseen. Sekavasta tilanteesta huolimatta valtaosa asukkaista suhtautui neuvontakäyntiin myönteisesti.

Joulukuussa 2014 pidetyssä tiedotustilaisuudessa ympäristöministeri kertoi esittävänsä eduskunnalle siirtymäajan pidentämistä kahdella vuodella eli vuoteen 2018. Myös muita muutoksia sekä jätevesiasetukseen että ympäristönsuojelulakiin on mahdollisesti tulossa. Asetuksen muuttaminen kerta toisensa jälkeen ei varmasti kannusta ihmisiä ryhtymään saneeraustoimiin, vaan useat luultavasti jäävät odottelemaan mahdollisia uusia muutoksia. Asukkaissa oli havaittavissa aktiivisuutta jätevesijärjestelmien uusimisen suhteen kesän 2014 aikana, kun siirtymäaika oli lähestymässä loppuaan. Useimmat näyttävät jättävät asian viimeinkin.

Monet asukkaat epäilivät laitteiden ja kenttien toimivuutta ja halusivat odottaa, että ne kehittyisivät ja mahdollisesti halpenisivat. Joillain alueilla ihmisillä oli epätietoisuutta kunnan viemäriverkoston laajentumissuunnitelmista. Monilla oli asiasta vanhentunutta tietoa ja vahva käsitys siitä, että viemäriverkosto olisi laajentumassa heidän alueelleen, vaikka näin ei tuoreimpien suunnitelmien mukaan ole tapahtumassa. Monilla neuvotuilla alueilla oli paljon maataloutta ja lietteiden pellolle levityksen myötä monesta asukkaasta tuntuu, että heidän omien jätevesiensä aiheuttama kuormitus on mitättömän pientä pellolle ajettaviin lietemääriin ja niiden aiheuttamaan kuormitukseen verrattuna.

Monessa neuvotussa kunnassa asukkaat olisivat kaivanneet kunnalta paljon aktiivisempaa tiedottamista jätevesiasetuksesta, kunnan määräyksistä sitä koskien sekä lupa-asioista. Monille asukkaille oli jäänyt mieleen ehkä hyvinkin vanhat keskustelut kunnan viranomaisten kanssa siitä, että nykyinen järjestelmä olisi kunnossa, eikä sille tarvitse tehdä mitään. Valitettavasti jotkut asukkaat myös kertoivat saaneensa lähivuosina kunnasta asiaa tiedustellessaan sellaisen viestin, ettei asialle vielä kannata tehdä mitään. Tämä tietysti asettaa neuvojan ohjeet pahaan ristiriitaan kunnasta tulleen viestin kanssa. Monesti myös lietteiden tyhjentäjän sanoilla on ollut paljon painoarvoa. Jos tyhjentäjä on esimerkiksi sanonut vanhojenkin säiliöiden olevan hyvässä kunnossa, on asukkaalle saattanut jäädä käsitys, että koko jätevesijärjestelmä on kunnossa eikä vaadi saneeraustoimia.

7. PALAUTE NEUVONTAKÄYNNNEISTÄ

7.1 Neuvonta-alueen kunnat

Neuvontakauden loputtua otettiin yhteyttä neuvottujen kuntien ympäristö- ja rakennusvalvonnan viranomaisiin. Kunnista kysyttiin, onko jätevesiä koskevien yhteydenottojen ja lupahakemusten määrä muuttunut aiempiin vuosiin verrattuna.

Kuntiin tullut palaute neuvontatyöstä on ollut positiivista. Yhteydenottojen määrä on vaihdellut kunnissa paljon, osaan yhteydenottoja tulee viikoittain, toisiin ei käytännössä ollenkaan. Kuudesta kunnasta neljässä (Loppi, Forssa, Jokioinen ja Ypäjä) yhteydenottojen määrä oli lisääntynyt hieman aikaisempaan verrattuna. Tammelassa yhteydenottojen määrä oli kasvanut selvästi ja Humppilassa muutosta ei ollut tapahtunut. Lupahakemusten määrän suhteen ei ollut tapahtunut selvää muutosta aikaisempaan verrattuna missään kunnassa, mutta neljä kuntaa (Tammela, Forssa, Jokioinen ja Ypäjä) ilmoittivat lupahakemusten määrän lisääntyneen hieman. Kahdessa kunnassa (Loppi ja Humppila) muutosta ei ollut tapahtunut. Kuntien viranomaisten antama palaute neuvontatyöstä oli myös positiivista ja hanke koettiin hyödylliseksi.

7.2 Neuvonta-alueen jätevesisuunnittelijat

Kaikille jätevesijärjestelmän saneeraustarpeessa oleville kiinteistöille jätettiin neuvontakäynnillä suunnittelijoiden yhteystietoja. Näille suunnittelijoille soitettiin neuvontakauden lopuksi ja tiedusteltiin yhteydenottojen ja suunnitelmatilausten määrää verrattuna aikaisempiin vuosiin. Alueen osajajalistan yhdeksästä jätevesijärjestelmien suunnitteluyrityksestä kuusi kertoi neuvottujen kuntien asukkaiden yhteydenottojen lisääntyneen huomattavasti aikaisempaan verrattuna. Yksi yritys kertoi yhteydenottojen lisääntyneen hieman aikaisempaan verrattuna ja kaksi, ettei yhteydenottojen määrä ollut muuttunut. Suunnitelmien tilauksia neuvotuista kunnista oli tullut kolmelle yritykselle selvästi aikaisempaa enemmän, neljälle hieman aikaisempaa enemmän ja kahdella yrityksellä tilanne ei ollut muuttunut aikaisempaan verrattuna.

Selkeä viesti suunnittelijoilta oli, että syksyllä 2014 suunnitelmatilausten ja yhteydenottojen määrä vähentyi merkittävästi jätevesiasetuksen ympärillä käynnistyneen keskustelun vuoksi. Monet asukkaat päättivät jäädä odottamaan kevään vaaleja ja selkeyttä talousjätevesiasetukseen. Suunnittelijoiden mukaan muutamat vireillä olleet suunnitelmahankkeet olivat kaatuneet sillä asukkaat eivät halunneetkaan edetä asian suhteen.

Suunnittelijoiden korviin kantautunut asukaspalaute neuvontatyöstä oli positiivista. Myös suunnittelijat itse olivat tyytyväisiä neuvontaan ja siihen, että asukkaita oli kannustettu teettämään jätevesijärjestelmän suunnitelma ammattilaisella. Syksyllä järjestetyt jätevesi-illat saivat myös kiitosta suunnittelijoilta. Parhaimmillaan suunnittelijat saivat kymmenkunta suoraa suunnitelmatilausta ja merkittävän määrän kuntalaisten yhteystietoja.

7.3 Vuonna 2013 neuvotut kiinteistöt

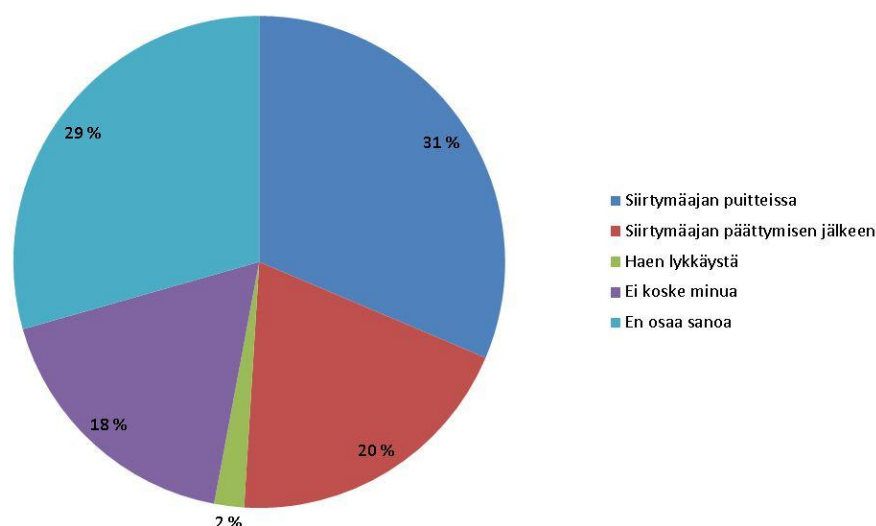
Tammikuussa 2015 toteutettiin selvitys neuvonnan vaikutuksista puhelinkyselynä. Kysely kohdistettiin niille Kanta-Hämeessä (Hämeenlinnan seudulla) vuonna 2013 neuvotuille kiinteistöille, joiden jätevesijärjestelmän oli arvioitu tarvitsevan saneerausta. Aineistosta poistettiin ikävapautetut kiinteistöt. 461 kiinteistöä sisältäneeltä listalta valittiin selvitykseen noin joka kymmenes kiinteistö. Yhteensä haastateltiin 51 asukasta eli 11 prosenttia aineiston kiinteistöistä. Tutkimus suoritettiin Suomen Ympäristökeskuksen (SYKE) ohjeiden mukaisesti. Kyselyn kysymykset löytyvät liitteestä 6.

Yli puolet vastaajista koki vuonna 2013 saadun neuvontakäynnin hyödylliseksi. Asukkaiden tietotaso oli kuitenkin jo niin hyvä, että moni vastaaja ei kokenut saavansa käynnillä uutta tietoa. 43 prosenttia

vastaajista ei kokenut vuoden 2013 neuvontakäyntiä hyödylliseksi. Monet vanhojen jätevesijärjestelmien omistajista tiesivät jo ennen neuvojan käyntiä, että heidän järjestelmänsä pitää uusia ja usein nämä asukkaat myös tiesivät mitkä järjestelmät voisivat olla ratkaisu heidän tilanteessaan. Nämä henkilöt olisivatkin jo kaivanneet suunnittelijan palveluita. Lähes puolet vastaajista kuitenkin koki neuvontakäynnin motivoineen heitä järjestelmän uusimisen suhteen, tai ainakin muistuttaneen siitä. Asukkaat olivat hankkineet tietoa jätevesiasioista pääasiassa lehdistä ja muista tiedotusvälineistä. Neljäsosa kyselyyn osallistuneista (13 kpl) oli teettänyt suunnitelman neuvojan käynnin jälkeen. 77 prosentissa suunnitelmista oli valittu neuvojan suosittelema järjestelmä. 16 prosenttia (8 kpl) oli myös toteuttanut saneerauksen.

Kolme neljäsosaa puhelinkyselyyn vastanneista ei ollut ryhtynyt minkäänlaisiin toimenpiteisiin jätevesijärjestelmänsä saneerauksen suhteen. Syiksi tähän mainittiin muun muassa saneeraamisen turhuus ja kalleus sekä poliittinen epävarmuus asian suhteen. Turhaksi saneerauksen kokivat esimerkiksi asukkaat, jotka asuivat kaukana vesistöistä tai alueella, jossa levitettiin suuria määriä lantaa pelloille. Turhaksi saneeraamisen kokivat myös pienet taloudet (1-2 hlö) ja iäkkäät asukkaat (eivät kuitenkaan vielä ikävapautuksen piirissä), jotka eivät olleet varmoja kuinka kauan tulevat kiinteistöllä asumaan. Jotkut mielsivät järjestelmänsä vielä täysin toimiviksi, etenkin jos saostussäiliöiden lisänä oli esimerkiksi jonkinlainen imeytys, ja kokivat siksi saneerauksen turhaksi ja hyötyihin nähden kalliiksi.

Puhelinkyselystä selvisi, että poliittinen epävarmuus haja-asutus alueiden jätevesiasetuksen suhteen aiheuttaa epävarmuutta myös asukkaiden keskuudessa ja hidastaa järjestelmien uusimisinnostusta. Kyselystä selvisi, että moni asukas aikoo odottaa lähelle uudenkin siirtymäajan loppua, ennen kuin aloittaa järjestelmänsä uusimisen. Moni tuntui ajattelevan, etteivät keväällä mahdollisesti tulevat muutokset tule vieläkään olemaan lopullisia, eivätkä siksi halua ryhtyä saneeraustoimiin. 29 prosenttia vastanneista ei osannut sanoa koska tulee järjestelmänsä uusimaan (Kuva 7.1). 31 prosenttia aikoo uusia järjestelmänsä siirtymäajan puitteissa ja 20 prosenttia siirtymäajan päättymisen jälkeen. 18 prosenttia ei koske minua ja 2 prosenttia haen lykkäystä.

Kuva 7.1. Haastateltujen asukkaiden arvio järjestelmän uusimisen ajankohdasta.

8. ARVIO HANKKEEN ONNISTUMISESTA

Hanke eteni hankesuunnitelman mukaisesti ja onnistui erinomaisesti, käyntitavoitteet ylitettiin reippaasti ja syksyn jätevesi-iltojen osallistujamäärät ylittivät odotukset. Neuvonta-alueiden asukkailta, kunnilta ja jätevesisuunnittelijoilta tullut palaute oli positiivista. Hankkeen tavoitteena oli tehdä 1000 kiinteistökohtaista jätevesineuvontakäyntiä. Neuvontakäyntejä tarjottiin 1814 kiinteistölle ja niistä toteutui yhteensä 1205, joista 94 prosenttia (1131 kpl) kohdistui vakituisesti asutuille kiinteistöille.

Yhteistyö kuntien ja hankkeen välillä on ollut pääosin erittäin hyvää. Kunnollisten osoitetietojen saaminen aiheutti pientä ongelmaa joidenkin kuntien kanssa. Osoitetietojen oikeellisuus ja ajantasaisuus olisi hankkeen sujuvuuden kannalta erittäin tärkeää. Osoitteiden karsiminen ja tarkastaminen voi aiheuttaa neuvojalle huomattavan määrän lisätyötä. Vuonna 2014 neuvoja joutui joillain alueilla tarkastamaan osoitteet yksitellen läpi ennen kirjeiden postituksia, sillä osoitteita oli myös ei-toivotuilta viemäröidyiltä alueilta. Joillain alueilla ongelmaa taas aiheutti se, että kaikki saadut osoitteet eivät olleet ajan tasalla. Lähetettyjä kirjeitä palautui postista välillä huomattaviakin määriä.

Kiinteistöikäynteillä neuvojat havaitsivat, että järjestelmien hoidossa ja huollossa on paljon puutteita tai ne on laiminlyöty kokonaan. Lisäksi asukkaat kaipaavat jo tarkempia neuvoja esimerkiksi järjestelmien suunnitteluun ja suunnittelijan valintaan liittyen. Hankkeessa nousikin esille ajatus uuden jätevesiesitteen laatimisesta KVVY:n jätevesineuvontahankkeiden puitteissa. Pääajatuksena oli, että esitteen painopiste olisi järjestelmien hoidossa ja huollossa sekä suunnittelussa. Esite toteutettiin yhteistyössä Pirkanmaan haja-apu -hankkeen kanssa. Esitteen sähköinen versio löytyy osoitteesta www.kvvy.fi/jatevesi/hanke_julkaisut.html.

Kiinteistöiltä ja puhelinkyselystä saadun palautteen perusteella vaikuttaa siltä, että yksi suurimmista syistä jätevesijärjestelmien uusimisen hitauteen on aiheeseen liittyvät poliittiset muutokset ja niiden luoma epävarmuus aiheen ylle. Uudet muutokset tulevat myös vaikeuttamaan neuvontatyötä ja sen uskottavuutta, sekä mitä luultavimmin lisäämään ihmisten epäluuloja ja epävarmuutta. Jätevesiasian ja saneerausinnokkuuden eteenpäin viemiseksi hyvä ja asiallinen tiedotus on erittäin tärkeässä asemassa. Aasukyselyn perusteella ihmiset seuraavat jätevesiasiaa lähinnä lehdistä ja internetistä. Tulevissa hankkeissa tulisikin panostaa vielä aikaisempaa enemmän tiedotukseen. Asukkaat tietävät nykyisin jo paljon jätevesiasetuksesta ja olemassa olevista järjestelmistä, ja neuvonnan luonne on muuttunut enemmän asukkaiden käsityksiä vahvistavaksi, eikä perusasioista enää keskustella samalla tavalla kuin ennen. Koko neuvontakonseptia tulisikin kehittää niin, että se vastaisi vielä paremmin asukkaiden tarpeisiin tässä muuttuvassa tilanteessa.

Hämeen haja-apu 2 -hankkeen tiedotus- ja markkinointitoimet 2014

Liite 1.

Tiedotus- ja markkinointitoimet	Julkaisukanava ja -ajankohta
Hämeen ELY-keskuksen julkaisema tiedote rahoituksen myöntämisestä	Hämeen sanomat 19.3.2014
"Jätevesineuvojat jalkautuvat seudulle", Satu Heimon haastattelu	Forssan Lehti 26.3.2014
MAKSUTON JÄTEVESINEUVONTA ALKAA TAAS , tiedote	16.4.2014
"Lopella jaetaan tietoa jätevesijärjestelmästä", Kirsikka Pynnösen haastattelu	Aamuposti 26.4.2014
"Mökillä varustelutaso sanelee jätevesien käsittelyjärjestelmän valinnan", artikkeli	Renkajärven suojeluyhdistyksen tiedotuslehti, toukokuu 2014
JÄTEVESIJÄRJESTELMÄN KUNTO KANNATTAA TARKISTAA –REMONTEILLE AIKAA ENÄÄ KAKSI KESÄÄ, tiedote	9.5.2014
Kylmä ständi Tammelan kunnantalolla	12.-18.5.2014
MAKSUTONTA JÄTEVESINEUVONTAA LOPELLA , tiedote	Järviensuojeluyhdistykset 19.5.2014, Lopen Lehti 21.5.2014
"Nyt on aika kurkistaa jätevesikaivoon", Kirsikka Pynnösen haastattelu	Lopen Lehti 25.6.2014
Tiedote neuvonnasta Jokioisten kunnan nettisivuille	30.5.2014
Lopen Kesäasukaspäivät, ständi ja tietoisuus	7.6.2014
MAKSUTONTA JÄTEVESINEUVONTAA TAMMELASSA , tiedote	Humpappaa -tiedotelehti 25.6.2014, järvien suojeluyhdistykset
MAKSUTONTA JÄTEVESINEUVONTAA YPÄJÄLLÄ , tiedote	Ypäjäläinen (paikallislehti), viikko 27
Letskun Elämysmessut Tammelassa, ständi	28.6.2014
Katja Varantolan haastattelu	Forssan lehti 1.7.2014
"Jätevesiremontti kysyy aikaa ja rahaa", pääkirjoitus	Forssan lehti 6.7.2014
Kesäasukaspäivä Tammelan kunnantalolla, ständi	4.7.2014
Perunankukkapäivät Lopen torilla, ständi	5.7.2014
" Jätevesiuudistukset etenevät jähmeästi", Laura Huhtalan haastattelu	Hämeen Sanomat 22.7.2014
MAKSUTONTA JÄTEVESINEUVONTAA HUMPPILASSA , tiedote	Kunnantalon ilmoitustaulu 6.8.2014
JÄTEVESIJÄRJESTELMÄN SUUNNITTELU KANNATTAA ALOITTAA NYT, tiedote	1.9.2014
ASUKKAAT LUULTUA POSITIIVISEMPIÄ JÄTEVESIASIALLE, tiedote	3.10.2014
"Enää ei käydä riu'lla", , Kirsikka Pynnösen haastattelu	Forssan lehti 26.10.2014
Ilmoitus jätevesi-illoista	Ypäjäläinen 2.11.2014
Ilmoitus jätevesi-illoista	Forssan Lehti 3.11.2014
Ilmoitus jätevesi-illoista	Seutu-Sanomat 5.11.2014
VIISI JÄTEVESI-ILTAA HAJA-ASUTUSALUEIDEN ASUKKAILLE, tiedote jätevesi-illoista	3.11.2014
"Jätevesiasiat kuntoon vaikka asetus muuttuisi", Satu Heimon haastattelu	Forssan Lehti 7.11.2014
Ilmoitus Lopen jätevesi-illasta	Lopen Lehti 19.11.2014
"Toimiva jätevesijärjestelmä pitää kaivovedet puhtaana"	Lopen Lehti 17.12.2014
"Jätevesijärjestelmän suunnittelu kannattaa aloittaa nyt"	Ypäjäläinen, joulukuu 2014
ASUKKAAT TOIVOVAT PYSYVYYTTÄ LAINSÄÄDÄNTÖÖN ENNEN JÄTEVESIJÄRJESTELMIEN UUSIMISTA , tiedote	17.2.2015

Luettelossa mukana vain hankkeen tietoon tulleet lehtijutut

Nyt on aika kurkistaa jätevesikaivoon

■ Haja-asutusalueella jätevesikaivoihin ei liiemmin ole kurkistettu, jos ne ovat tehtävänsä täyttäneet eli jätevesi on kadonnut jonnekin. Nyt on korkea aika kuitenkin katsoa sinne jätevesikaivoon ja varmistua, että järjestelmä täyttää lainsäädännön vaatimukset, jos ei, niin järjestelmä tulee uusia 15.3.2016 mennessä.

Maksutonta jätevesineuvontaa

Oman jätevesijärjestelmän kunnan arvioimiseen on mahdollista saada apua. Jätevesineuvoja kiertää Lopella kesän ja syksyn aikana. Jätevesineuvojan käynnin voi tilata niin vakituisesti asuutulle kiinteistölle kuin kessäasunnollekin. Pilpalan ja Topenon alueilta alkanee kiinteistökohtaiset neuvontatyön alueet ovat kunnan valitsemia, joista ilmoitetaan etukäteen kirjalliseen kiinteistönomistajille. Käynnit ovat asukkaalle maksuttomia ja vapaaehtoisia. Neuvontahankkeen rahoittaa Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Neuvonnan toteuttaa Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry.

Jätevesineuvoja Kirsikka Pynnönen opastaa, miten kiinteistöllä jätevesijärjestelmässä toimittain jatkossa.

– Arvioin, tarvitseeko kiinteistön nykyinen jätevesijärjestelmä kunnostusta.

ta, jotta se täyttää jätevesiasetuksen vaatimukset. Lisäksi kerron puolueettomasti erilaisista jäteveden käsittelyvaihtoehdoista ja selvitan, mikä olisi kiinteistölle paras ratkaisu, kertoo jätevesineuvoja Kirsikka Pynnönen. Niistä kiinteistöistä, joilla hän on käynyt, noin 60 prosenttia jätevesijärjestelmästä ei täytä vaatimuksia ja tarvitsee saneerauksen. Loppuilla kiinteistöillä järjestelmä vaatii pieniä kunnostustoimia.

Pesuvesien puhdistaminen yksinkertaisempaa

Pesuvesien ja vessavesien käsittely samassa järjestelmässä vaatii nykyään esikäsittelyä kolmeosaisen saostussäiliön. Säiliöiden tulee olla pohjallisia, sau-

mojen sekä putkiliitosten tiiviitä ja säiliöstä toiseen kulkevat putket T-haaralla varustettuja. Jos nykyiset säiliöt ovat hyväkuntoisia ja niiden sijoituspaikka on järkevä, voidaan niitä käyttää myös uudessa järjestelmässä. Varsinkin jätevesien puhdistusjärjestelmä voi olla esim. maasuodattamo tai laitepuhdistamo.

Pelkkien pesuvesien puhdistaminen on yksinkertaista ja niille riittää kaksiosainen saostussäiliö ja imeytämisen maahan tai puhdistamisen pesuvedisuodattimessa. Vanhoilla kiinteistöillä voi olla myös erillinen umpisäiliö vessavesille ja saostussäiliö pesuvesille. Mikäli umpisäiliö on edelleen vesitiivis ja se tyhjennetään asianmukaisesti, ei sitä ole tarpeen uusia.

Poikkeuksia käsittelyvaatimuksista

Kiinteistöillä, jossa ei ole

Yleisönosasto

22.6.2014

■ Vanhassa kirkossa saimme kokea Jumalanpalveluksen vanhan kaavan mukaan.

Ilkka pappimme oli varustautunut mustaan pappinvuoraukseen ja vanhanajan lipereihin.

Hän toimitti palveluksen alttarilla ja saaman saarnatuoliasta. Seurakunta hiljeli keskittyneesti. Virret olivat hyvin valittu. Suvivirsi ja Lutherin Jumala ompi lin-

namme sopivat mitä mainioimmin.

Jumalanpalvelus toimi näin ilman paperilappuja eikä avustajakaan pappi tarvinnut.

Kolehtirahakin (onneksi) jäi palvomatta. Juhlallisesta tilaisuudesta suuret kiitokset järjestäjille.

Seuraavaa kertaa edensi vuonna odotava

Loppijärven kansalaiskeräys jatkuu...

Uusia Loppijärvi-tuotteita myyntiin

■ Rakkaudesta Loppijärven ry jatkaa kansalaiskeräystä Loppijärven hyväksi myös tänä kesänä. Uusi lipaskeräys alkoi juhannusviikolla ja lippa löytyy Lopen Nesteeltä, Jokiniemen Shelliltä ja Mikkolan Suoramyyntitalalta Maakylästä. Kirkonkylän kahvila Frisamokkia jatkaa virallisenä kampanjatuotteiden myyntipaikkana ja tänä kesänä myynnissä on uutuuksena kangaskassit vanhoilla Loppijärven nostalgialukuvilla. Myynnissä on myös Loppijärven Lumme- ja Korontokoruja sekä aiemmista vuosista pinsejä ja I love Loppijärvi -t-paitoja.

– Tarkoituksena on kerätä lisää varoja järven hoito- ja kunnostustöihin. Viime kesä osoitti, että työtä riittää vielä

pitkään ja olemmekin tyytyväisiä, että yhä useampi on ottanut haasteen vastaan auttaakseen järveämme. Loppijärvi –kampanjan takana on tutut tekijät Jarmo Laukkanen, Juha Majasalmi, Timo Heinonen ja Juha Leppänen. Aiemmissa vuosissa poiketen nyt keräykselle on perustettu myös oma rekisteröity Rakkaudesta Loppijärven ry. Kaikki keräystuotot ohjataan lyhentämättömän järven hoito- ja kunnostustöiden sekä tutkimushankkeiden ammatillisille, jotka tekevät ratkaisut siitä mitä järvelle on järkevää ja tärkeää tehdä. Rakkaudesta Loppijärven ry:n keskeinen tavoite on tämän työn tukemiseen keräys- ja tuotemyyntikampanjoin.

vesikäymälää ja pesuvesien käyttö on vähäistä, kuten esimerkiksi kesämökillä ja pihasaunassa, jonne vedet kannetaan ämpärillä, voidaan vähäiset pesuvedet johtaa hallitusti maaperään ilman erillistä käsittelyä.

– Suoraan vesistöihin ei kuitenkaan mitään vettä saa laskea, tähdentää Pynnönen.

Poikkeus koskee myös vakituisesti asuttuja kiinteistöjä, joiden omistajat ovat 9.3.2011 mennessä täyttäneet 68 vuotta. Silti vapautukseen oikeutetuilla kiinteistöillä jätevesijärjestelmä kannattaa kunnostaa.

– Omilla valinnoilla voi vaikuttaa lähivesien ja kaivojen vedenlaatuun. Betonirengas hapertuu ajan myötä ja tiivys häviää. Jätevedet pääsevät valumaan ympäristöön. Oman kaivon vesi voi pilaantua ja pahimmassa tapauksessa naapurin kaivovedestä tulee käyttökelvotonta, varoittelee Pynnönen.

Kaksi kesää aikaa

Kun jätevesijärjestelmän saneeraukseen lähdetään, tarvitaan ammattilaisten tekemä suunnitelma, jonka kunta hyväksyy.

– Jätevesijärjestelmän rakentaminen on huanvaraisinta toimintaa, joten kunnalta tarvitaan siihen toimenpideohjelma. Aikaa järjestelmän asianmukaiseen kunntoon saattamiseen on kaksi kesää, kertoo Pynnönen. Suunnittelijoiden yhteystietoja löytyy vesiensuojeluyhdistyksen ylläpitämässä osajahaussa. Suunnittelija ei ole sidoksissa yhden laitevalmistajan laitteisiin, vaan tekee suunnitelman kiinteistön lähtökohdista. Hän käy kiinteistöllä ja antaa realistisen arvion vanhan järjestelmän hyödynnistämismahdollisuuksista.

Sen lisäksi, että jätevesijärjestelmä on kunnossa, on jokaisella viemäriverkoston ulkopuolisella kiinteistöllä oltava selvitys nykyisestä jätevesijärjestelmästä, järjestelmän käyttö- ja huolto-ohjeet sekä käyttöpäiväkirja.

Jätevesineuvoja Kirsikka Pynnönen on tavattavissa Lopen torilla la 5.7 Perunankukkapäivillä. Yhteyden häneen saa puhelimitse 050 3846 490 tai sähköpostilla kirsikka.pynnonen@kvy.fi. Lisätietoja www.kvy.fi/jatevesi.

Pirjo Lehtoranta

Käyntinsä päätteeksi Kirsikka Pynnönen antaa arvion jätevesijärjestelmästä.

Kalvoon kurkistaminen paljastaa paljon jätevesikaivon kunnosta.

Jätevesiuudistukset etenevät jähmeästi

Hitaus johtuu usein epätietoisuudesta.

Jokioinen

Aino Sepponen

Haja-asutusalueiden asukkaat tekevät jätevesiasetuksen vaatimusten muutostöitä hitaasti.

Jätevesineuvoja **Laura Huhtala** Kokemäenjoen vesistön viemärisuojeluyhdistyksestä sanoo, että hänen alueellaan arviolta viidesosa talouksista on hoitanut jätevesiviemärintensä kuntoon. Huhtala tekee neuvontaa Jokioisten alueella.

Noin 80 prosenttia järjestelmistä on vielä uusimatta. Osa tästä ryhmästä on ikävapautettu, ja osalla ovat syynä terveydelliset tai taloudelliset syyt. Suurin osa kuitenkin aikoo laittaa asian kuntoon määräaikaan mennessä.

Määräaika lähestyy

Haja-asutusalueilla jätevesijärjestelmien on oltava asetuksen mukaisessa kunnossa maaliskuussa 2016. Määräys annettiin jo vuonna 2004, kumottiin vuonna 2011.

Uudelle annettiin uusi asetus. Moni epäilee asetuksen pysyvyyttä, kun sitä on jo kerran muutettu. Osa pelkää, että uusia määräyksiä tuleekin juuri, kun oma järjestelmä on uudistettu.

Myös viemäriverkoston laajentuminen aiheuttaa epätietoisuutta.

Olen saanut kunnalta listat, johon on rajattu sellaiset alueet, joille on suunnitella viemäri-

verkoston laajentamista. Sen perusteella määräytyvät neuvontapaikat, Huhtala sanoo.

Pirkanmaan alueella jätevesineuvontaa tekevä **Niina Porevuo** kertoo samaa viestiä kuin Huhtala – työnsarkaa riittää.

Kokemäenjoen viemärisuojeluyhdistys tekee vuosittain alueellisia raportteja uudistamistarpeesta olevien jätevesiratkaisujen lukumäärästä. Esimerkiksi Pirkanmaalla tehtiin viime vuonna reilut 700 käyntiä.

Taloustalouden jätevesiasetuksen vaatimukset täytti 26 prosenttia kiinteistöistä.

Ruuhkaa luvassa

Porevuo mukaan ei ole realistista, että kaikki pystyisivät määräajassa saamaan järjestelmänsä ajan tasalle. Jos koko joukko aloittaa uudistuksen viime tingassa, suunnittelijat, asentajat ja tuotteet loppuvat kesken.

Kunnalla on mahdollista asettaa uhkasakko, jos järjestelmä ei ole määräaikaan mennessä kunnossa. Kaikilla on kuitenkin varmasti tiedossa tilanne: niin paljon tehtävää, niin vähän aikaa, Porevuo sanoo.

Kunkin kiinteistön jätevesiratkaisu on tehtävä tapauskohtaisesti. Tilavalla tontilla on mahdollisuus vaikkapa maansuodatuksen ja jopa imeytämiskenttään.

Jätevesiasetus

Hajajätevesilainsäädännön vuoden 2004 jätevesiasetus kumottiin 2011.

Uudessa asetuksessa yleisiä puhdistusvaatimuksia on lievennetty, mutta silti suurin osa joutuu tekemään uudistuksen.

Asetus koskee kiinteistöjä, jotka eivät ole viemärisuojelun viemäriverkostossa.

Siirtymäaika kestää 15. maaliskuuta 2016 asti.

Ympäristönsuojelulakiin muutettiin 2011.

Jätevesiasetus ja ympäristönsuojelulaki säätelevät muun muassa puhdistusvaatimuksia ja jätevesien käsittelyä.

Pohjavesialueilla on myös jonkin verran kaksoisviemärintiä, joissa vessan vedet menevät umpisäiliöön, ja niin sanotut harmaat vedet eli muu talousvesi käsitellään erikseen.

Ympäristön hyväksi

Jokioisten Vanlammilla asuva tutkija **Nigel Kilby** on valinnut järjestelmäkseen panospuhdistamon. Kilby asennutti laitteen seitsemän vuotta sitten.

Tiesin, että se on tehtävä. Hinta oli kaikkiansa noin 10 000 euroa. Tämä voi olla kuitenkin oikea ratkaisu, jos haluaa toimia ympäristön hyväksi.

Ennen puhdistamon asennusta jätevedet olivat valuneet jokeen. Nyt laite on liitetty suoraan taloon, ja vuosittaiset kustannukset ovat noin 300 euroa.

Kun Kilby mietti jätevesiratkaisua, kuivakäymälän mahdollisuus suljettiin pois ensimmäisenä. Lapset olivat pieniä, joten asiaa oli mietittävä lapsiperheen arjen käytännön kannalta.

Puhdistamon säiliöt tyhjenetään käytön mukaan, ja laite huolletaan vuosittain.

Nigel Kilby asennutti panospuhdistamon talonsa pihaan Jokioissa seitsemän vuotta sitten.

Sellaisia ongelmia ei ole ollut, joita ei olisi saatu ratkaistua, Kilby sanoo.

Jos ongelmia tulee, Kilby näkee työhuoneensa ikkunasta asian välittömästi.

Puhdistamon vieressä on lamppu, joka yleensä palaa aina. Jos valo ei pala, on jotakin vialla. Esimerkiksi ukkonen voi joskus häiritä helposti järjestelmää, ja silloin painetaan reset-nappia, jonka jälkeen kaikki taas toimii. (Häsa)

Puhdistamosta lannoitteeksi puutarhaan

Panospuhdistamo on biologis-kemiallinen puhdistamo, jossa vesi kerääntyy aluksi säiliöön.

Siitä siirtyy panos eli tietty määrä vettä prosessisäiliöön, ja sen jälkeen alkaa ilmastus. Ilmastus tarkoittaa ilman johtamista veden läpi.

Veden ilmastuksen loppuvai-

heassa laite syöttää kemikaalia jätevedeen ja sen annetaan laskeutua.

Kemikaali saostaa jätevedessä olevan fosforin, jolloin se painuu lietteen mukana pohjalle, että pinnalle jää puhdistunut vesi.

Pohjalle painuneesta liettees-

tä osa, niin sanottu ylijäämaliete, pumpataan erilliseen pussiin. Sen avulla varmistetaan, ettei lietteen määrä säiliössä kasva liian suureksi. Näin myös osa lietteestä saadaan pois ilman loka-autoa.

Muissa vastaavan tyyppisissä puhdistamoissa ylimääräis-

tä lietettä poistetaan loka-autolla tyhjentämällä, Niina Porevuo sanoo.

Lietepussi on hajoaavaa materiaalia, ja sen voi kompostoida. Pussi on Porevuo mukaan syytä vaihtaa muutaman kuukauden välein juuri sen hajoaavuuden takia.

Tältä panospuhdistamon sisällä näyttää. Keskellä oleva tietokone säätelee laitteen toimintaa.

UUTISSET

Jätevesiasiat kuntoon, vaikka asetus muuttuisi

Ympäristöasiantuntija muistuttaa, että pelkästään ympäristölaki edellyttää jätevesien puhdistamista haja-asutusalueella

KATJA ANTILA
FORSSAN LEHTI

FORSSA Haja-asutusalueiden jätevesien käsittely on laitettava kuntoon siitä huolimatta, mitä tapahtuu kielletylle jätevesiasetukselle. Näin sanoo Kokemäen vesistön vesienpuhdistuskeskityksen ympäristöasiantuntija Satu Heino.

Uusi ympäristöministeri, forssalainen Sami Gråhn-Lassonen (kok.) ilmoitti aiemmin syyskuussa olevansa valmis harkitsemaan haja-alueiden jätevesiasetuksen perumista "maalaisjärjen vastaisena".

"Keskustelu jätevesien käsittelystä on vellonut vilkkaana ympäristöministerin vaihtumisen myötä. Muutoksia tuskin kuitenkaan tulee tällä halluskaudella, jos asetus myöhemmin muutetaan, se ei poista sitä tosiasiaa, että meillä on vahva ympäristösuojelu, joka vaatii jätevesien puhdistamista sekä kielteisiä maaperän ja pohjavesien pilaamisen, Heino muistutti Kotjärven läheisyydessä sijaitsevan jätevesi-ilosan.

Heino mielestä jokaisella kiinteistöllä on löydettävissä toimiva jätevesijärjestelmä suunnitelmalla.

"Se myös nostaa talon arvoa, jos jätevesiasiat ovat hyvin hoidetut. Alkan kukaan vuotava vesikanto pitää kaipa, jätevesijärjestelmänkin tulee olla kunnossa.

Haja-jätevesilainakäytäntöä muutettiin vuonna 2011 antamalla uusi jätevesiasetus. Samalla muutettiin ympäristönsuojelulakia. Yhdessä ne sisältävät muun muassa jätevesien käsittelyä, puhdistusvaatimuksia, siirtymäaikaa ja sitä, milloin käsittelyvaatimuksista voidaan poiketa.

Forssan ympäristöpäällikkö Niina Salminen-Aberg kertoo, että myös kaupungin omat ympäristönsuojelumääräykset vaikuttavat jätevesien käsittelyyn.

"Näillä kaikilla määräyksillä ei haluta kiistää ihmisiä, vaan suojella ympäristöä niin, että pohjavedet ja vesistöt säilyisivät puhtaina sekä asumisen olisi miellyttävä.

Pienpuhdistamon säännöllinen huolto takaa sen toimivuuden. Lisäksi on tärkeää, että jätevesijärjestelmä on mitoitettu oikein kiinteistön tarpeisiin.

"Se myös nostaa talon arvoa, jos jätevesiasiat ovat hyvin hoidetut."

SATU HEINO

Forssassa suurin osa kiinteistöistä kuuluu vesihuoltolaitoksen viemäriverkostoon. Verkoston on myös keskustant ulkopuolella, esimerkiksi Kotjällä. Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella laitoksen vesijohtoon ja viemäriin liittyminen on pakollista, ellei siihen ole erikseen myönnetty vapautusta.

Jätevesiasetuksen mukaan kaikille kunnallisen tai vesiosuuskuntien viemärimääräis ulkopuolisille kiinteistöille pitää tehdä asiantunneksen jätevesijärjestelmän laskut jätevesisuunnitelma. Vaatimus koskee kaikkia uusia rakennuksia ja siirtymäajan jälkeen myös vanhoja kiinteistöjä. Siirtymäaika päättyi maaliskuussa 2016.

Insinööritoimisto Hys Oy:n markkinoitua ja myyntipäällikkö Heikki Pietilän mukaan jätevesisuunnitelma kannattaa seittää ammattilaisille.

"Siinä säätää rahaa, kun valitaan kerralla oikea jätevesijärjestelmä. Suunnitelma myös ottaa vastuun suunnitelmasta ja asen-

naurakan kiipulustaminen ja järjestelmän asentaminen sujuvat helpoimmin seloön suunnitelmalla avulla.

Suunnittelijaa valittaessa on hyvä kiinnittää huomiota tilin pitävyyteen, koulutukseen, kokemuksen alusta, referensseihin ja puolueettomuuteen lähtevalmistajan nähden, Petri Viikaa.

Kotjärven jätevesi-ilta veti mukavasti kuulijoin. Jätevesi-iltoja järjestetään Forssan seudulla vielä kolme.

Ei täystyrmäystä jätevesivaatimuksille

KATJA ANTILA

julkisudessa tuodaan usein esille, että haja-asutusalueiden asukkaat pitäisi jätevesijärjestelmän puhdistusvaatimuksia kohtuuttomina ja ovat selkeästi asiaa vastaan.

Kokemäen vesistön vesienpuhdistuskeskityksen mukaan kiinteistöjen perusteella asukaiden asennot eivät kuitenkaan voi tulla niin synkiksi.

Suurin osa asukkaista tiedostaa, että vanhojen jätevesijärjestelmien toimintatapa ei täysin riitä nykyään vaatimuksiin. Myös järjestelmän uusimista on alettu pitää osana talon normaalia ylläpitoa.

Jätevesiremontteja on kuitenkin tehty vähän, ja jätevesijärjestelmien toimivuus epäilyttää. Muutama vuosi sitten agropuolueen puolesta puolesta kaupunkilaiset myymälöitä jättäville monelle mielestään, että kallis ja tekninen laitepuhdistamo on ainoa tapa kiertää jätevesiä. Kun neuvot ovat kartoitettu edullisemmiksi ja ja varmuus vaihtoehtoja, on monen käsitys muuttunut myönteisemmäksi.

Menetelmät ovat olleet pääasiassa samoja jo pitkään, eikä sähköpumpit ole mitään uudistusta tuoneita. Markkinoilla olevilla jätevesijärjestelmillä pitäisi olla vaihtoa nykyisiin vaatimuksiin, jos järjest-

Ympäristöasiantuntija Satu Heino mukaan jokaisella kiinteistöllä on löydettävissä sopiva jätevesijärjestelmä.

miä on kiinteistölle sopiva ja sitä hoidetaan, ympäristöasiantuntija Satu Heino sanoo.

Kokemäen vesistön vesienpuhdistuskeskityksen on tehnyt maksuttomia kiinteistökohtaisia neuvotteluja Hämeen ja Pirkanmaalla. Tänä syksynä neuvot ovat kiertäneet muun muassa Tampereella, Tammelaalla ja Urjoissa. Lisäksi tietoa jaetaan jätevesi-iltoissa.

Jätevesi-ilta Forssan seudulla Tammelan kunnantalo 111, Ypään huvosopien auditorio 1211 ja Jokioisten kunnantalo 2011. Tietokaudet alkavat keuh 18.

Jätevesiremontti helposti alulle – tule mukaan jätevesi-iltaan!

Suunnitteletko kiinteistösi jätevesijärjestelmän saneerausta tai kiinnostaako aihe muuten? Tule keskustelemaan puolueettomien asiantuntijoiden kanssa ja saamaan parhaat vinkit saneerauksen tekemiseen.

Jätevesi-ilta haja-asutusalueen asukkaille

Ohjelma

Jätevedenkäsittelyn vaatimukset ja ratkaisut pähkinänkuoressa

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry

Kunnan ohjeet ja lupavaatimukset jätevesisaneerausta suunnittelevalle

Kunnan rakennusvalvonta

Jätevesisuunnitelman tarve ja suunnitelman sisältö

Insinööritoimisto HYS Oy

Jätevesisuunnittelijat esittäytyvät

Asiantuntijat vastaavat kysymyksiin

Tervetuloa!

Tilaisuuksissa on paikalla kunnan rakennus- ja ympäristövalvonnan edustajia, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen puolueettomia jätevesineuvoja ja useita alueella toimivia jätevesijärjestelmien suunnittelijoita. **Tilaisuuksiin osallistuneiden kesken arvotaan kaksi ilmaista jätevesisuunnitelmaa!**

Etunimi Sukunimi
Lähiosoite
Postinumero Toimipaikka

Hyvä kiinteistönhaltija,

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry tekee jätevesineuvontaa asuinalueellanne. Jätevesineuvoja kiertää alueen vakituisesti asutuilla kiinteistöillä ja pyynnöstä myös kesämokeilla. Neuvoja arvioi, tarvitseeko kiinteistön nykyinen jätevesijärjestelmä kunnostusta, jotta se täyttäisi jätevesiasetuksen vaatimukset. Neuvoja kertoo jätevesien käsittelyvaihtoehtoista vailla kaupallisia kytköksiä. Neuvoja opastaa myös uusien järjestelmien hoito- ja huolto-toimenpiteissä.

Neuvontatyö on valtion rahoittamaa ja asukkaille vapaaehtoista ja maksutonta. Neuvontalueet ovat kunnan valitsemia ja osoitetiedot kuntien toimittamia. Kiinteistökäynnillä kerätyt vesihuoltotiedot luovutetaan viranomaisille vain kiinteistönomistajan luvalla. Neuvontatyön toteuttaja Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry ei ole viranomainen ja käynnin tavoite on neuvonnallinen.

Jätevesineuvoja tulee kiinteistöllenne **Sakokaivontie 321, ti 15.5. klo 9-12** välillä (käynti kestää vajaan tunnin)

Kiinteistökäynti edellyttää kiinteistönomistajan tai hänen edustajansa paikalla oloa. Neuvontakäyntiä varten on hyvä etsiä valmiiksi jätevesijärjestelmän selvityslomake. **Mikäli jätevesiselvitys on tekemättä, voitte täyttää kirjeen mukana lähetetyn selvityslomakkeen.**

Mikäli ehdotettu ajankohta ei sovi, voitte varata uuden ajan neuvojalta. Jos neuvoja ei vastaa puhelimeen, hän on todennäköisesti neuvontakäynnillä. Jättäkää viesti vastaajaan yhteystiedoillanne tai lähettäkää tekstiviesti, niin neuvoja palaa asiaan vapauduttuaan.

Terveisin jätevesineuvoja:

Elli Osaaja
p. 050 5749 123

Kiinteistökohtainen jätevesineuvontakäynti

Hanketiedot

Neuvoja: _____

Käyntipäivä: _____

Kunta: _____

Kiinteistön yhteystiedot

Kenen kanssa juteltu: _____

Katuosoite: _____

Postiosoite: _____

Kiinteistön jätevesijärjestelmä

Vessavesijärjestelmän rakentamisvuosi:

- ☐ 2010-luku
- ☐ 2000-luku
- ☐ 1990-luku
- ☐ 1980-luku
- ☐ 1970-luku
- ☐ 1960-luku
- ☐ Vanhempi
- ☐ Ei järjestelmää
- ☐ Ei pysty arvioimaan

Käymäläjärjestelmä

Vesivessa

Mihin WC-vedet johdetaan

- ☐ Umpisäiliö
- ☐ Pelkät saostussäiliöt
- ☐ Saostussäiliöt + jokin muu
- ☐ Imeyttämö
- ☐ Maasuodattamo
- ☐ Laitepuhdistamo
- ☐ Ei vesikäymälää

Muista keskustella myös järjestelmän purkupaikasta asukkaan kanssa

Kuivakäymälä

- ☐ Ulkokuussi
- ☐ Sisäkuivakäymälä
- ☐ Ei kuivakäymälää

Kuivakäymälän toimivuus, tuotosten jatkokäsittely ja nesteiden johtaminen:

Varmista käymälätuotosten asianmukainen kompostointi sekä käymälän ilmanvaihto ja nesteiden käsittely

Kiinteistön jätevesijärjestelmä

Pesuvesijärjestelmän rakentamisvuosi:

- ☐ 2010-luku
- ☐ 2000-luku
- ☐ 1990-luku
- ☐ 1980-luku
- ☐ 1970-luku
- ☐ 1960-luku
- ☐ Vanhempi
- ☐ Samaan mustien vesien kanssa
- ☐ Ei järjestelmää
- ☐ Ei pysty arvioimaan

Pesuvesien käsittelyjärjestelmä

Asetuksen velvoittavan tason pesuvedet

Mihin pesuvedet johdetaan?

- ☐ Samaan vessavesien kanssa
- ☐ Umpisäiliö
- ☐ Pelkät saostussäiliöt
- ☐ Saostussäiliöt + jokin muu
- ☐ Yksinkertainen imeytys
- ☐ Pesuvesisuodatin
- ☐ Imeyttämö
- ☐ Maasuodattamo
- ☐ Laitepuhdistamo
- ☐ Ei järjestelmää
- ☐ Vähäiset vedet

Vähäiset vedet

Mihin jätevedet päätyvät?

- ☐ Ei järjestelmää
- ☐ Yksinkertainen imeytys
- ☐ Vesistöön
- ☐ Pesuvesisuodatin
- ☐ Sakosäiliö(t)
- ☐ Ei vähäisiä vesiä
- ☐ Samaan kiinteistön asetuksen mukaisten vesien kanssa

Säiliöiden tyhjennys

Kuinka usein tyhjentää säiliöt?

- ☐ Ei tyhjennetä
- ☐ Harvemmin kuin kerran vuodessa
- ☐ 1 krt/v
- ☐ 2 krt/v
- ☐ 3-5 krt/v
- ☐ 6 krt/v tai useammin

Säiliöiden tyhjennys (pelkät mustat tai mustat+harmaat yhdessä)

- ☐ Peltolevitys
- ☐ Jätevedenpuhdistamo
- ☐ Omatoiminen tyhjennys
- ☐ Ei tiedä / Ei tyhjennetä / Jokin muu

Säiliöiden tyhjennys (harmaat)

- ☐ Peltolevitys
- ☐ Jätevedenpuhdistamo
- ☐ Omatoiminen tyhjennys
- ☐ Ei tiedä / Ei tyhjennetä / Jokin muu
- ☐ Harmaat mustien kanssa samaan

Säiliöt tyhjentää: _____

Onko asukkaalle annettu kalkkistabilointiohje?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ Ei kesk./Ei tarv.

Kiinteistön perustiedot

Rakennuksen pinta-ala:

- ☐ 0 m² - 150 m² (5hlöä)
☐ 150 m² - 300 m² (5-10hlöä)
☐ 300 m² - 450 m² (10-15hlöä)

Täyttyykö ikävapautuksen edellytykset:

- ☐ Kyllä ☐ Ei ☐ Ei selv.

Huomioi kiinteistön omistussuhteet

Kiinteistön sijaintitiedot

Etäisyys rantaan alle 100 metriä:

- ☐ Kyllä ☐ Ei

Pohjavesialueella:

- ☐ Kyllä ☐ Ei

Muu erityisalue, mikä? _____

Kiinteistön käyttötiedot

Kiinteistön käyttötapa:

- ☐ Vakituksellisesti asuttu kiinteistö
☐ Vapaa-ajan asuminen
☐ Kesäasuminen
☐ Muu
 mikä _____

Montako henkilöä keskimäärin? _____ kpl

Talousvesi

Talousveden lähde:

- ☐ Rengaskaivo
☐ Porakaivo
☐ Lähde
☐ Osuuskunta
☐ Kunnan verkosto
☐ Järvi
☐ Tuodaan muualta

Vapaa-ajan asunnot ja kesämökit

Selvitä:

- Kuinka paljon kiinteistöä käytetään vuodessa**
-Onko tiskikonetta, pyykkikonetta, suihkua tai lämminvesivaraajaa (tilavuus?)
-Onko tulossa lisää vesikalusteita

Järjestelmän sijainti tontilla

Kerro asukkaalle, onko järjestelmän sijainti ok eli kannattaako uusi järjestelmä rakentaa samaan paikkaan

Jätevesidokumentit

Varmista, onko kiinteistöllä jätevesiselvitys, järjestelmän käyttö- ja huolto-ohjeet ja kirjataan hoitotoimet käyttöpäiväkirjaan

Johtopäätökset jätevesijärjestelmästä

Mustat + harmaat samaan järjestelmään

- ☐ Uusittava kokonaan
☐ Kunnossa pienillä parannuksilla
☐ Toimiva
☐ Erillisviemäröinti
☐ Järjestelmää ei voinut arvioida

Mustat erikseen

- ☐ Uusittava kokonaan
☐ Kunnossa pienillä parannuksilla
☐ Toimiva
☐ Ei mustia vesiä / kaikki jv:t samaan järj.
☐ Järjestelmää ei voinut arvioida

Harmaat erikseen

- ☐ Uusittava kokonaan
☐ Kunnossa pienillä parannuksilla
☐ Toimiva
☐ Vähäiset vedet
☐ Järjestelmää ei voinut arvioida
☐ Kaikki jätevedet samaan järjestelmään

Koska aikoo uusia?

- ☐ Ei uusimistarvetta
☐ Akuutti uusimistarve
☐ Siirtymäajan puitteissa
☐ Siirtymäajan päättymisen jälkeen
☐ Hakee lykkäystä
☐ Ikään perustuva lykkäys

Mitä suositeltu?

- ☐ Maaperäkäsittely kaikille jätevesille
☐ WC:n vaihto kuivakäymäläksi
☐ Umpisäiliö kaikille j-vesille
☐ Umpisäiliö vessavesille
☐ Maaperäkäsittely pesuvesille
☐ Pesuvesisuodatin
☐ Laitepuhdistamo

☐ Ei tarvetta toimille

☐ Fosforinpoiston tehostaminen
☐ Hälyttimen lisääminen umpisäiliöön
☐ Saostussäiliöiden kunnostus
☐ Huoltotoimenpiteitä

Lisätiedot:

Luvat

Saako kiinteistökäynnin tiedot luovuttaa kunnalle?

- ☐ Saa luovuttaa ☐ Vain yhteenveto

Neuvontakäynnillä tehty arvio jätevesijärjestelmästä

Arvioinnin on tehnyt Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry valtion rahoittamassa neuvontahankkeessa. Tämä ei ole viranomaisen lausunto.

Jätevesineuvoja	Kiinteistökäynnin päivämäärä
-----------------	------------------------------

Kiinteistön osoite	Henkilö, jonka kanssa keskusteltu
--------------------	-----------------------------------

	Jätevesijärjestelmä ei täytä jätevesiasetuksen (209/2011) vaatimuksia ja se on <u>uusittava 15.3.2016 mennessä</u> . Ennen kunnostustöiden aloittamista tulee olla yhteydessä kunnan rakennusvalvontaan lupatarpeen ja kunnostustöiden laajuuden selvittämiseksi. Toimenpidelupaa vaativien muutostöiden suunnittelussa kannattaa käyttää asiantuntevaa suunnittelijaa.
	Jätevesijärjestelmä vaatii pieniä kunnostustoimia:
	Jätevesijärjestelmä on arviointihetkellä rakenteellisesti kunnossa. Järjestelmää tulee tarkkailla ja huoltaa, jotta puhdistusteho pysyy yllä. Järjestelmän ikääntyessä tai kiinteistön käytön muuttuessa tulee järjestelmän toimivuus arvioida uudelleen.
	☐ Jätevesimäärä on nykyisellään vähäinen eikä sitä koske jätevesiasetuksen (209/2011) puhdistusvaatimukset. Vedenkäytön tai varustetason muuttuessa tulee nykyisen järjestelmän riittävyttä tarkastella uudelleen.
	☐ Kiinteistö on vapautettu jätevesiasetuksen (209/2011) vaatimuksista ympäristönsuojelulain (527/2014) ikävapautukseen perustuen.

Lisätiedot/ohjeet:

Lisätietoja jätevesiasioista:

xx kunnan ympäristösihteeri xx puh. xx

xx kunnan rakennustarkastaja xx puh. xx

Jätevesiosaajien yhteystietoja www.kvvy.fi/jatevesi →Osaajia

Viranomaistietoa jätevesistä www.ymparisto.fi/hajajatevesi

Mitä seuraavista toimista olette toteuttaneet neuvontakäynnin jälkeen?

- 7) Oletteko tilanneet jätevesijärjestelmän uusimiseen tai saneeraukseen tähtäävän suunnitelman suunnittelijalta neuvontakäynnin jälkeen?
- kyllä
 - ei
 - ei koske minua

- 8) Mikäli olette tilanneet suunnitelman, minkälaiselta suunnittelijalta se tilattiin? Voi valita useamman vaihtoehdon.

- FISE-pätevä haja-asutuksen vesihuollon suunnittelija
- henkilö jätevesineuvojan antamalta suunnittelijoiden yhteystietolistauksesta
- kunnan suosittelema suunnittelija
- muu, mikä _____
- ei koske minua

- 9) Mikäli suunnitelma on tehty,

- kuka suunnitelman teki?

- mikä järjestelmä valittiin?

- hyödynnettiinkö suunnitelmassa vanhan järjestelmän osia? ☐ ei ☐ kyllä, mitä?

- Vastasiko valittu järjestelmä neuvojan suositusta (kts. tietojenkeruutaulukosta)?
☐ kyllä ☐ ei

- 10) Oletteko hakeneet toimenpidelupaa jätevesijärjestelmän remontoimiselle tai rakentamiselle neuvontakäynnin jälkeen?

- kyllä
- ei
- ei koske minua

- 11) Oletteko rakentaneet tai rakennuttaneet jätevesijärjestelmän (kokonaan uuden tai vanhoja osia hyödyntäen) neuvontakäynnin jälkeen?

- kyllä
- ei
- ei koske minua

Kysymykset 12-14 kaikille vastaajille

- 12) Mikäli ette ole vielä ehtinyt tekemään edellä mainittuja toimia, milloin teillä on aikomus viedä asiaa eteenpäin (*Kirjataan, milloin saneerauksen on tarkoitus olla kokonaisuudessaan valmis*)?

- siirtymäajan puitteissa
- siirtymäajan päättymisen jälkeen
- olen selvittänyt mahdollisuuden määräaikaisten lykkäyksen hakemiseen ja aion hakea lykkäystä kunnostustoimiin
- ei koske minua
- en osaa sanoa

- 13) Mikäli ette ole vielä ehtinyt tekemään edellä mainittuja toimia, mikä siihen on erityisesti syynä (*poliittinen tilanne, siirtymäaika ei ole vielä loppunut, kokee saneerauksen turhaksi, odottaa hintojen halpenevan, odottaa tekniikan paranevan, saneeraus maksaa liikaa yms.*)?

- 14) Muita kommentteja tai terveisiä
